

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XV./ŠTEVILKA 23

CELOVEC, DNE 6. JUNIJA 1963

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— ŠILINGA

Smrt Janeza XXIII. je pretresla ves svet

Rimsko katoliška Cerkev je brez glavarja. Po skoraj štiridnevem smrtnem boju je na binkoštni ponedeljek zvečer ob 19,49 izdihnil sveti oče Janez XXIII. v starosti 81 let. Dne 28. oktobra 1958 je bil Angelo Giuseppe Roncalli izvoljen za 261. naslednika svetega Petra. V teku svojega kratkega vladanja je začel največje delo za zbližanje ljudi dobre volje. Sklical je vesoljni cerkveni zbor. Še na dan svoje smrti je umirajoči papež šepetal v trenutku, ko ga je začela zapuščati zavest: »Ut unum sint« (Da bi bili vsi eno). Te besede so zapuščina velikega papeža. Enotnost cerkva, nadaljevanje Drugega vatikanskega koncila in ohranitev miru.

Papež Janez XXIII. je podlegel boleznim v želodcu, zadnje dneve se ji je pridružila še vrsta drugih. Neozdravljivo želodčno bolezen so bili zapazili že pred enim letom. Proti koncu novembra lanskega leta je svetega očeta ravno med koncilom vrgla prvič na bolniško posteljo. Zaradi svoje krepke narave si je papež spet opomogel, vendar je vedel, da je zaznamovan. Svoje preostale moči je izčrpal s pripravami na drugi del koncila, s svojimi prizadevanji za mir, ki so bila kronana s posebno okrožnico o miru in za mir ter s prizadevanji za rešitev cerkvenopolitičnega vprašanja, ki se tičejo odnosov do Vzhoda.

V ponedeljek je papež Janez končno zgubil zavest. Vročina se je vztrajno držala pri 40 stopinjah, utripi žile pri 130. Popoldne je bolnikov krvni pritisk padel od 115 na 95. Okoli petih je govornik Vatikana izjavil: »Konec se bliža«. Uro pozneje so uradno objavili: »Sveti oče umira«. Ob tem času se je na trgu svetega Petra nabrala množica deset tisočev ljudi, da bi prisostvovala božji službi na stopnicah bazilike ter molila za svetega očeta. Ob istem času je papeški penitenciar kardinal Cento ob postelji svetega očeta začel moliti molitve za umirajoče.

Binkošti 1963 v znamenju žalosti

Papež Janez XXIII. je mrtev. Žalostna vest je v nekaj minutah obkrožila ves svet. Istočasno so bili obveščeni diplomatski zastopniki 50 narodov, ki vzdržujejo z Vatikanom diplomatske stike, ter vsi kardinali. Zvonovi v vseh cerkvah sveta so oznanjali vest o smrti starčka, ki je po štirih letih, sedmih mesecih in štirih dneh papeževanja za vedno zatisnil svoje oči. Njegov pontifikat je bil najkrajši v zadnjem stoletju. Pomembnosti njegovega vladanja tudi še ne moremo zaradi njene daljnosežnosti docela presoditi.

Papeževa smrt avtomatično prekine Drugi vatikanski koncil, ki je bil sklican z namenom, da bi se Cerkev prilagodila danostim dvajsetega stoletja, in ki se je začel 11. oktobra 1962. Odločitev, če bodo to začeto največje cerkveno zborovanje v zgodovini, nadaljevali ali pre-

† Janez XXIII., papež ljubezni in miru

kinili, leži v rokah papeževnega naslednika, ki ga bodo morali kardinali izvoliti v tajnem konklavu. Ta konklave se bo sestel petnajsti, najkasneje pa osemnajsti dan po smrti svetega očeta, torej v času med 18. in 21. junijem 1963.

Pretresljivo vest je vatikanski radio objavil eno minuto po papeževi smrti. Tri minute pozneje je radio Vatikan podal uradno izjavo najprej v italijanščini in nato v tridesetih jezikih, med temi tudi v slovenščini.

Med smrtnim bojem Janeza XXIII. je v Rimu na trgu svetega Petra in v bližnjih ulicah stražila več kot milijonska množica ljudstva bolnega svetega očeta. Tudi v mrzlih nočeh je na tisoče ljudi vztrajalo pri vhodih. Ko je kardinal Traglia bral mašo za umrlim papežem, ki so jo prenašali po zvočnikih, je 20.000 ljudi odgovarjalo mašniku.

Zadnje trpljenje svetega očeta je močno vplivalo na javno življenje predvsem v Italiji, pa tudi v drugih krščanskih deželah.

Takoj potem, ko je prispela žalostna vest v Avstrijo, je državni predsednik

dr. Schärp podal sledečo izjavo: »S papežem Janezom XXIII. ni zgubila samo katoliška Cerkev močnega in zavednega borilca za mir na svetu in za sodelovanje vseh narodov, temveč celotno človeštvo. V kratkih letih svojega pontifikata je rajni izvršil visoka dela prenovitve, ki bi izvršena bila vsem ljudem v blagoslov. Janez XXIII. bo šel v zgodovino kot velik, moder in stanovit papež, ki je segel daleč v bodočnost. Naj bi dokončali, kar je začel.«

Štirje dnevi smrtnega boja

Ko so na binkoštni ponedeljek zvečer pred baziliko svetega Petra končali z mašo, je generalni komornik Masella sporočil vsem, ki so bili navzoči v papeževi bolniški sobi — sorodnikom, zdravnikom in najvišjim cerkvenim dostojanstvenikom —, da je sveti oče umrl. »Vere, Papa Joannes mortuus est« (Resnično, papež Janez je mrtev). Do izvolitve novega papeža bo kardinal Masella vodil posle Vatikana.

S tem je končana pot trpljenja papeža Janeza XXIII. — 81 ur po tem, ko so mu

bili podelili zadnje sveto obhajilo in zakramente za umirajoče. Od petka naprej so mu z dovažanjem kisika skušali olajšati trpljenje. Nevarna kriza, ki je grozila vsak trenutek s smrtjo, se je v soboto zjutraj zopet poglobila, ko je papež spet prišel do zavesti. Spoznal je svoje sorodnike in zaužil nekaj hrane. Vendar mu je vedno težje dihanje kmalu potem iztrgalo zavest za skoraj šest ur.

Proti večeru se je pojavila doslej najtežja kriza, v teku katere je papež trpel krče, ki so ga skoraj metali iz postelje. Vedno, kadar se je papežu vrnila zavest, je odklonil vsako zdravniško pomoč, ki naj bi mu olajšala bolečine, češ, da je pripravljen trpeti za kler, bolnike, otroke in za Cerkev.

V noči na nedeljo je papež znova zgubil zavest. V nedeljo zjutraj je sicer še prisostvoval sveti maši, ki so jo darovali v sosednji sobi, vendar ni bil več v stanu, da bi sprejel sveto obhajilo. Nato je zadnjikrat podelil vsemu svetu svoj apostolski blagoslov. Na njegovo željo so mu še enkrat prebrali berilo binkoštnega praznika. Ob njegovih besedah se je papež nato spomnil narodov na Balkanu, kjer je nekoč sam deloval kot vatikanski diplomat, in zadnjič molil zanje.

V nedeljo dopoldne je vročina narasla na 40 stopinj. Okrog enajstih je divjala nad Rimom burja z bliskanjem in grmenjem. Papež se je zbudil in vprašal, kaj se je zgodilo. V novi krizi je sveti oče ponovno zgubil zavest. Popoldne mu je toliko odleglo, da je mogel moliti velikonočni spev in litanije svetnikov. Ob devetih zvečer je papež mirno in počasi zaspal. Pri tem je ponavljal Kristusovo molitev »Ut unum sint — Da bi bili vsi eno«. Spovednik in sorodniki so molili zopet molitev za umirajoče. Visok vatikanski dostojanstvenik je izjavil, da odhaja sveti oče čisto počasi iz tega sveta. Njegovo življenje ugaša, kot svetloba počasi dogorevajoče sveče.

Brezupno stanje svetega očeta se je stalno slabšalo. Dopoldne je še enkrat prišel do zavesti, na kar je ponovno padel v globoko nezavest. Radio Vatikan je poročal, da prihaja konec počasi, čisto počasi. Dve reči sta iznenadili: telesna odpornost svetega očeta, njegova duševna moč in pripravljenost do vsega, in na drugi strani globoka prizadetost vsega sveta: Ves svet ljubi svetega očeta, ljubi ga bolj, ko je bilo mogoče misliti in pričakovati.

Ob 19,49 je sveti oče izdihnil.

Vest o smrti svetega očeta je vsemu svetu, vsem veroizpovedim in vsem narodom vseh barv prizadela žalost in je zbudila odkritosrčno sočutje. Neštevilne izjave in telegrami Janezu XXIII., ki so mnogi videli v njem »prehodnega papeža«, govorijo o moži, ki je otvoril »novo dobo za Cerkev« in čigar delovanje ni bilo posvečeno samo blagru Cerkve, temveč celotnemu človeštvu.

Papeška okrožnica škofom slovanskih narodov

„Veličastnega dogodka stoletnica“,

tako se začenja okrožnica Janeza XXIII., ki jo je ta naslovil na vse škofo slovanskih narodov v proslavo 1100-letnice prihoda sv. Cirila in Metoda na delo med naše prednike.

Janez XXIII. piše:

„Za narode se ne more zgoditi nič pomembnejšega in nič koristnejšega kot to, da se med njimi razširi krščanstvo in jim zasveti evangelij. In prav to se je zgodilo med Moravani, Slovaki in številnimi drugimi slovanskimi narodi, ko sta po božji Previdnosti prišla med nje tako odlična moža.

Če nikoli ni dovoljeno pozabljati na božje darove, velja še mnogo bolj v primeru, ko je božja dobrota cele narode privedla v kraljestvo božjega Sina in jim dala čast krščanskega imena. Prav zato se nam je zdelo primerno, dragi bratje, škofo slovanskih narodov, da vam pošljemo to pismo in vam osvetlimo izredno važen zgodovinski dogodek. Istočasno vas vabimo z očetovsko in ljubečo besedo, da se skupaj z duhovniki in vašim ljudstvom spomnite tega jubileja.

GOVORITE O SV. CIRILU IN METODU

Ob tej priliki se potrudite, da vašim rojakom s primernimi proslavami prikazete življenje, kreposti, potovanja, načrte in napore sv. Cirila in Metoda, da bi sprehodili h Kristusu te narode in da bi jih pripeljali h kulturi in civilizaciji. Res so isto pred njima poizkušali že drugi, toda z majhnimi uspehi. Čakati je bilo treba na bolj ugodne pogoje in bolj uspešno delo, ko se je razlilo bogastvo božje milosti in je prišel ugoden trenutek odrešenja.

Če iščemo glavne razloge za plodno apostolsko delo svetega Cirila in Metoda, najdemo naslednje: Bila sta uboga po sodbi sveta, a bogata po veri; bogata v krepostih, imela sta čut za lepoto; bila sta vdana sedežu svetega Petra, v pravem pomenu besede katoliška in apostolska. Te značilnosti je že poudaril naš prednik blagega spomina Pij XI. z besedami: Zakaj bi se čudili, če sta Ciril in Metod, ki ju moremo klicati sinova Vzhoda, Bizantinca po domovini, Grka po narodnosti, Rimljana po poslanstvu, Slovana po uspehih apostolata, postala vsem vse, da bi vse pridobila za edinost s katoliško Cerkvijo!”

Nato v glavnih obrisih opisuje življenje in delo sv. bratov in pravi tudi tole:

„Ko sta prišla sveta brata v Rim, da bi papežu poročala o izvršenem delu in da bi prejela navodila za naprej, ju je papež Hadrijan II. sprejel z mnogimi častmi. Papež je spoznal, da učita čisto pravo vero; zato je dal posvetiti Metoda in več učencev svetih bratov. Ko je kmalu nato Ciril v Rimu umrl, bolj zrel po krepostih, kot po letih, so mu priredili veličasten pogreb. Njegovo truplo je bilo pokopano v rimski cerkvi svetega Klementa. Metoda je papež povzdignil v nadškofa Panonije in Velike Moravske z naročilom, da naj kot papežev legat poskrbi za duhovni napredek slovanskih narodov.

Sveti škof se je lotil pogumno in odločno novega dela. Predvsem je uredil in utrdil v cerkveni pokrajini, ki mu je bila zaupana, cerkveno disciplino. Nato je začel težka potovanja po obširnih pokrajinah in poučil v krščanski veri poleg Moravanov tudi Slovake, Slovence, Čehe, Poljake in Hrvate; po svojih učencih pa še Srbe, Makeдонce in Bolgare. Po njih pa Ukrajince, Ruse in Beloruse.

Ne smemo zamolčati, da se je Metod ponovno vrnil v Rim, da bi se opravičil pri papežu Janezu VIII., ker je uvedel slovanski jezik v bogoslužje. Papež ga je oprostil vseh očitkov in ga potrdil v vseh nalogah, ki mu jih je dal papež Hadrijan II., zlasti kar se tiče misijanskega dela pri Slovanih. Trdil se je, da bi še z večjo gorečnostjo vršil apostolsko delo. Smatral je za nujno dolžnost, da ostane združen z rimsko Cerkvijo po ljubezni in veri in da vrši svoje poslanstvo v zvesti pokorščini do Apostolskega sedeža, ki je temelj krščanske edinosti in resnice.

Po mnogem delu in trpljenju za slavo Kristu-sovega imena je končal zemsko življenje dne 6. aprila leta 885. Pokopali so ga v glavni cerkvi Velike Moravske.”

Papež omenja, kako je Leon XIII. ovekovečil velika apostola naših prednikov. Nato pravi, da se veliko trudi za zedinjenje ločenih kristjanov. Za to deluje tudi:

APOSTOLSTVO SV. CIRILA IN METODA

„Za doseg tega namena je mnogo pripomogla bratovščina, ki jo je ustanovil mariborski škof Anton Martin Slomšek in, ki jo je pospeševal nadškof iz Olomuča Anton Ciril Stojan. Imenuje se Apostolstvo svetega Cirila in Metoda. Zelo koristni so bili tudi kongresi, ki so se vršili na Velehradu, kjer je pokopan sveti Metod. Znati in srečni uspehi, ki so jih dosegli kongresi, poživljajo hrepenenje po boljših časih, ki bi dopuščali, da bi se nadaljevalo tako srečno začeto delo.”

Ko je bil Janez XXIII. še apostolski delegat, je pisal predsedniku kongresa na Velehradu, kako ljubi

Politični teden

Po svetu . . .

Pomladna konferenca ministrov držav NATO v Ottawi je končala z zelo skromnim uspehom. Sicer se je petnajst državljanov pakta zedinilo v tem, da bo treba ustanoviti atomsko silo, ki naj obstoja iz britanskih bombnikov in treh ameriških podmornic »Polaris«; nek francoski diplomat pa je k temu primerno pripomnil, da bi v primeru vojne itak ne preostala druga rešitev. »Podreditve ameriških in britanskih atomskih bojnih sil pod komando NATO je samo knjigovodstvena akcija, ki ničesar ne spremeni«.

Brez dvoma je omenjeni Francoz imel dovolj vzroka, da je tako govoril, kajti Francija se je na tej konferenci branila doprinesiti najvažnejši prispevek. Sicer tudi tukaj razpoka ni tako globoka. Francija, ki se je doslej z vso močjo upirala atomski bojni sili v rokah NATO, se je zdaj zadovoljila z njo pod pogoji, ki so po sebi nepomembni. Seveda bo Francija še naprej stremela po svoji atomski bojni sili. V sledečem intervjuju v televiziji je francoski zunanji minister Couve de Murville izjavil, da naj NATO še naprej razpravlja o jedrski strategiji, ker sloni obramba te zveze prav na tem orozju. Vprašanje pa bo, kdo bo v resnem primeru odločal, ali se naj atomsko orožje rabi ali ne. Nejasno pri tem ostane, če hoče Francija s tem svojim zadržanjem samo pridobiti na času ali pa se zares približati Washingtonu. Vsekakor se je led odtajal in prizadeti se zopet pristroneje razgovarjajo.

Zaključna izjava ministrskega zasedanja opozarja na nenehne napetosti in težkoče zaradi vprašanja vzhoda-zahoda, še vedno kritične točke pa so Kuba, Laos in Južni Vietnam; vprašanja, ki vse zaskrbijo. O nemškem vprašanju so ugotovili, da ogroženje sicer še ni odstranjeno, pač pa so se po zaslugi odločnega zadržanja zahoda ognili nezaželenemu razvoju.

Razveseljiv uspeh konference pa je brez dvoma enoglasna izpoved držav NATO, da se hočejo vedno zavedati odgovornosti za Berlin, da hočejo vztrajno braniti svobodo in varnost mesta in da bodo vsak napad nanj smatrali kot napad na ozemlje NATO.

Vsega so v Ottawi prišli do spoznanja, da ne sme popuščati čuječnost in stopnjevanje odbojnih moči zveze, tudi če sovjetski pritisk trenutno ne ogroža preveč položaja. Državniki so se zavedali, da sta Evropa in Amerika odvisna druga od druge.

LJUDSKA ODLOČITEV O ATOMSKI OBOROŽITVI

V Švici so pred kratkim izvedli plebiscit o vprašanju, če naj v bodoče vprašajo ljudstvo, ali naj švicarsko vojsko opremijo z atomskim orožjem ali ne, ali pa, če o tem sme odločati vlada sama. Glasovanje je izteklo v prid vladi. Glasovanje o tožadnem dopolnilnem ustavnem zakonu so zahtevali socialni demokrati. Kar pa se tiče atomske oborožitve same, vlada trenutno nima namena niti možnosti; vendar si noče vezati rok in prepuščati zadeve možni javni diskusiji. Švicarsko ljudstvo je moralo tudi pretekleto leto glasovati, ali se hoče za vedno odpovedati atomskemu orožju. Ta predlog so bili vložili komunisti. Glasovanje je z veliko večino izteklo v prid še večje švicarske obrambne pripravljenosti.

in molji za vse te narode in jih priporoča sv. Cirilu in Metodu, da bi dosegli mir in edinost. Papež nadaljuje:

„Za obletnico tega srečnega dogodka je zelo primerno, da se pristrčno zahvaljujemo Bogu za neizrekljive dobrate, ki jih je podelil krščanstvu s prihodom svetih bratov Cirila in Metoda.

Z osebnim delom in po učencih sta pripeljala slovanske narode h krščanski veri in kulturnemu napredku. Pod vplivom evangelija so se razvijali naravni darovi teh narodov: čut za božje stvari, velikodušnost, gostoljubnost, nadarjenost, bogate sposobnosti za umetnost in druge odlične lastnosti, ki opravičujejo najlepše upe.

GRAJA SEDANJIH REZIMOV

Žal, moramo reči z žalostjo, da v mnogih izmed teh pokrajin ne cenijo odličnih nadnaravnih dobrot, ki so jih prejeli od prednikov; ne cenijo odličnosti krščanskega imena.

Žal nam je, da se tepta to, kar bi se moralo zelo ceniti in ljubiti. Upamo, da se bodo ideje odgo-

POIZKUS DRŽAVNEGA UDARA V TURČIJI

Skupina turških oficirjev pod vodstvom nekdanjega polkovnika Aydemira je pred kratkim skušala izvesti državni udar proti vladajočemu režimu. Aydemir je že lani tvegala podobno dejanje; da pa bi preprečili razdvojitev vojske, so ga bili pomilostili. — Upornike so podpirali — kot tudi takrat — kadeti vojne mornarice. Zasedli so radijsko postajo v Ankari, izrekli parlamentu razrečnico in prepovedali vse politične stranke in družbe. Cilj upora naj bi bil ustanovitev »socialistične ljudske stranke«. V teku bojev, ki so po uradnih objavah zahtevali sedem mrtvih in 22 ranjencev, je radiopostaja večkrat menjala svojega gospodarja. Vojno šolo v Ankari, ki je bila sedež glavnega upora, pa so obmetavali z bombami. Vlada je razglasila nad Ankaro, Istanbulom in Izmirom, kjer je prišlo do nemirov, izjemno stanje. Polkovnika Aydemira so mogli zapreti; moral se bo zagovarjati pred sodiščem. Devet ur po izbruhu so upor strli in vzpostavili zopet vsaj zunanji mir in red.

NOVI BOJI V LAOSU

Med komunističnimi enotami stranke Pathet-Lao in med nevtralistično vojsko generala Kong Leeja je na severno-vzhodnem delu takozvane »doline vrčev« prišlo do novih ostrih bojev. Začelo se je z obstre-

TEGA GORBACH NI VEDEL

Socialistični poslanec Robak je pred kratkim zveznemu kanclerju dr. Gorbachu pojasnjeval zadevo o narodnih razmerah pri gradiščanskih Hrvatih. Zvezni kancler je bil Hrvaškemu kulturnemu društvu obljubil pomoč pri njegovi gradnji kulturnega doma in študentovskega doma. Ko je poslanec opozoril kanclerja na to, da predstavlja to društvo samo neznansko majhno manjšino, ki jo vrhu tega odklanja večina hrvaškega ljudstva na Gradiščanskem, je rekel dr. Gorbach, da tega ni vedel. Nato je Robak ugotovil, da se mnogo gradiščanskih Hrvatov sploh ni hotelo poslužiti svojih manjšinskih pravic, ki jim gre do državnih pogodb. Tudi to je bilo dr. Gorbachu novo; vendar je vzel pojasniti za povod, da je ugotovil, »da odslej ne bo več podpiral tega društva«, kakor poročajo »Salzburger Nachrichten«.

REŠITI BO TREBA STANOVANJSKI PROBLEM

Zveza avstrijskih hišnih in zemljiških posestnikov je pretekli teden zborovala v Gradcu. Po dolgih letih so hišni posestniki mogli zopet pozdraviti v svoji sredi enega izmed vrhovnih avstrijskih politikov, namreč zveznega kanclerja dr. Gorbacha. Le malokdaj se je vrhovni politik OeVP tako eksponiral, kajti na centrali OeVP na Koroški cesti na Dunaju so se vedno bali, odposlati na vabilo omenjene zveze kakega vrhovnega politika, ker bi to mogel izriniti koalicijski partner v svoje namene.

V vladni izjavi postavljen cilj, da je treba namreč do konca leta 1964 končno rešiti stanovanjsko vprašanje v sklopu koalicije, je strankarskim strategom na Koroški cesti dal poguma, da so odposlali svo-

vornih vladnih krogov preobrnilo in da se bo nevihta spremenila v jutranjo zarjo.

ČASTITE SV. CIRILA IN METODA

Da bi ohranili vašim narodom nedotaknjen dragoceni zaklad, ki so ga prejeli od prednikov, vas vabimo, da bi v tem letu pomnožili molitve, prošnje, žrtve, dobra dela in ohranjali skrivnosti vere s čisto vestjo. Gospod pa, ki vlada in vodi čase in vse stvari, upamo, da bo, zaradi vaših prošenj in žrtve, končal vaše trpljenje in žalost. Tistim, ki vanj zaupajo, bo Gospod pripravil tolažbo, ki bo tem veselejša, čim manj je pričakovana.”

Letos je papež poslal v prestolnice slovanskih narodov posebno svečo, blagoslovljeno za Svečnico, z željo, naj bi proslave sv. Cirila in Metoda prinesle trajne sadove.

Okrožnica se konča:

„V Rimu pri Svetem Petru dne 11. maja, na praznik sv. Cirila in Metoda po bizantinsko-slovanskem obredu, v letu Gospodovem 1963, v petem letu našega papeževanja.

Papež Janez XXIII.”

ljevanjem nevtralističnih postojank, ki so trajali že dneve prej. Iz radiotelegramov je bilo mogoče sklepati, da so se Pathet-Laovcem pridružile vojne enote iz Severnega Vietnama. Ukazi so bili dani namreč v vietnamskem jeziku. Z izbruhom teh novih bojev so vsa prizadevanja mednarodne kontrolne komisije za ohranitev miru v Laosu postala lep privid, vrhu tega so opazovalci komisije morali bežati pred obstreljevanjem komunistov.

CASTRO — JUNAK SOVJETSKE ZVEZE

S sprejemom v Kremlo, kjer si je Hruščev privoščil grožnje na naslov zahoda, so kubanskega gosta Fidel Castra zopet poslali domov. Prej pa so ga imenovali za »junaka Sovjetske zveze« in mu podelili Leninov red ter zlato zvezdno medaljo. Fidel Castro je prvi inozemec, ki so ga po vojni slavili na ta način. Vzrok: Castrove posebne zasluge za socializem.

Hruščev in Castro sta v teku svojega srečanja našla drug na drugem veliko dopadaje. Castro, ki ga je zasnužil tudi Peking, pa je ob napetih sovjetsko-kitajskih odnosih storil še nekaj v prid Moskvi; v zaključni noti je v vseh točkah podprl vladno in strankarsko politiko Sovjetske zveze, postavil se je za Hruščevo koksistentno tezo, Hruščeva samega pa je povabil na obisk na Kubo.

Vendar je tudi Hruščev dal svoje: Sovjetska zveza je obnovila svoje obljube Kubi in se zaobljubila, da bo porabila vsa sredstva, da ohrani Kubi svobodo in jo štiti, če jo bo kdo napadel.

. . . in pri nas v Avstriji

jega predsednika k hišnim posestnikom v Gradcu.

Dr. Gorbach je tam jasno izjavil, da ni potrebno rešiti to vprašanje »samo zaradi tega, ker to zahtevajo hišni posestniki«, da pa na drugi strani rešitev ne sme izostati samo zaradi tega, »ker stoji nasproti interesom samo majhne skupine najemnikov«. — Samo »majhna skupina najemnikov« je prizadeta od pravičnega povišanja najemnine, vendar ne večina. Samo 27 odstotkov normalnih stanovanj zadene danes še najemniški zakon.

Govorniki so se zavzemali za novo ureditev te zadeve, vendar tudi za istočasno novo ureditev v sistemu stanovanjske doklade, ki mora biti smotrna, to pomeni, da jo je treba izplačati samo tistim stanovalcem, ki so je res potrebni.

Hišni posestniki so na tem zborovanju pozdravili dobro voljo obeh koalicijskih strank, ki hočeta zadevo primerno rešiti. Opomnili so tudi na program, ki je bil postavljen že pred leti in ki se bori za razpoložljivost stanovanjskega vprašanja, za oddajanje stanovanj iz socialne zidave stanovanj samo potrebnim in še za vrsto drugih problemov v tej zvezi.

AVSTRIJSKO JUGOSLOVANSKO DRUŠTVO

V petek preteklega tedna se je v Celovcu vršil občni zbor avstrijsko-jugoslovanskega društva. Društvo si je ob svoji ustanovitvi leta 1956 zastavilo nalogo, da bo pospeševalo kulturno in gospodarsko sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo.

Pobudo za ustanovitev tega društva je dal bivši vodja kulturnega oddelka pri koroški deželni vladi dvor. svet. Heinzl, ki je hkrati položil tudi temelje danes že tradicionalni in čedalje uspešnejši kulturni izmenjavi med Koroško in Slovenijo.

Občni zbor je pokazal, da društvo od svojega zadnjega občnega zbora leta 1958 ni več razvilo večje dejavnosti, če izznamemo nekaj predavanj koroških in slovenskih znanstvenikov, ki pa niso bila namenjena širši javnosti. Edina izjema je podružnica društva v Št. Vidu ob Glini, ki tako po številu članov kot po svoji aktivnosti daleč presega glavno društvo v Celovcu. Celovski funkcionarji utemeljujejo zastoje društva na eni strani z dejstvom, da je društvo v zadnjih letih s smrtjo predsednika Heinzla, koroškega pisatelja Perkoniga in prof. Göllesa izgubilo svoje najbolj agilne člane, na drugi strani pa poudarjajo, da je delokrog društva v veliki meri prevzela koroška deželna vlada z redno kulturno izmenjavo med sosednima deželama.

Na občnem zboru so za novega predsednika izvolili namestnika koroškega deželnega glavarja Krassniga, ki je ob tej priložnosti napovedal ponovno aktivizacijo društva.

Vzhodni zavod slavi sv. Cirila in Metoda

POSEBNO POROČILO NAŠEMU LISTU IZ RIMA

Rim, središče krščanstva, je spet na nov način proslavil prihod sv. bratov Cirila in Metoda med Slovane. Orientalni inštitut, papeška fakulteta za vzhodne študije, je v dneh od 9. do 11. maja organiziral znanstvena predavanja ob tej obletnici. Konference so bile v veliki avli inštituta na trgu sv. Marije Snežnice vsak dan popoldne. Slišali smo v resnici odlične znanstvenike in mnogo novega iz raziskavanj o naših blagovestnikih.

Že 9. maja sta zelo lepo govorila jezuita, profesorja na Vzhodnem zavodu, p. Jožef Olkr (Življenje in delo sv. Cirila in Metoda) in organizator konference, p. Michael Lacko (Misijonska metoda sv. Cirila in Metoda: slovanska liturgija).

10. maja smo poslušali Slovenca, mons. dr. Janeza Vodopivca. Naslov njegovega predavanja je bil: Bogoslovje in duhovnost sv. Cirila in Metoda. Povedal nam je v glavnem vse, kar je o sv. bratih napisal najuglednejši njihov poznavatelj med Slovenci, univ. profesor v Ljubljani, prelat dr. Franc Grivec. Nato je predaval profesor Vzh. zavoda, p. Stefan Sakač: Sv. Ciril in Metod v Rimu. Zvedeli smo, kje sta sv. brata v Rimu živela, namreč v samostanu »nespečih« grških menihov, v samostanu pri sv. Praksedi (poleg Marije Snežnice). Predavatelj nam je podal tudi dobre dokaze, da je papež tudi sv. Cirila posvetil v škofa.

11. maja so znanstvena predavanja dosegla višek: najprej je govoril konventualec, p. Jurij Eldarov, Bolgar, o Usodi ciril-metodijskega dela pri njihovih učencih. Dobili smo popolnoma nove poglede na veličino in obsežnost dela učencev sv. bratov, ki so izobrazili na tisoče duhovnikov za Slovane, tako da po pravici moremo govoriti o njihovi akademiji v Makedoniji; in kaj so ti moške prestali, celo kot sužnji so bili prodani v Benetkah, pa so vendar ohranili kulturno delo sv. bratov. Nad vse zanimivo je bilo tudi predavanje irskega dominikanca iz bazilike sv. Klemen: Grob in relikvije sv. Cirila v Rimu. Spremenljivo usodo bazilike sv. Klemen v Rimu so delili s cerkvijo tudi sv. ostanki Cirilovi. Zadnja beseda o njih še ni izrečena in obaja upanje, da se bodo našli.

Vsak dan je goste pozdravil in predstavil predavatelje rektor ukrajinskega Vzhodnega inštituta, jezuit p. Gill. Povabil nas je tudi k pontifikalni maši nadškofa Jožefa Šlipyja, v nedeljo, 12. maja ob pol desetih, v cerkvi sv. Klemen, čigar relikvije sta sv. brata l. 867 prinesla v Rim. Ta maša bo vsem, ki so se je udeležili, ostala v stalnem spominu. Somaševali so nadškof-metropolit Šlipyj, nadškof-koadjutor iz Beograda Bukatko in ruski škof Katkow, ter veliko duhovnikov vzhodnega slovanskega obreda. Združena zbora ukrajinskega in ruskega zavoda, posebno deški zbor Ukrajincev, so prelepo spremljali mašno liturgijo. Med mašo je imel metropolit Šlipyj italijansko pridigo o sv. blagovestnikih. Njegov nastop spominja na sv. Janeza Krizostoma ali katerega drugega vzhodnih očetov.

Vsi smo občudovali moža, ki je 18 let trpel v ruskih ječah, pa ne igra spoznavalca, kar v resnici je, temveč ga je sama ljudomilost in prijaznost. Po končani liturgiji je zapel beograjski koadjutor Bukatko »Mnogaja ljeta« sv. očetu Janezu XXIII., ljudstvo pa je poljubljaj oč križ in roke ukrajinskega metropolita dalo izraz svojemu spoštovanju do veličine tega moža. Človek bi rekel, da so ga ljudje s poljubi bolj nesli, kakor pa da je šel v zakristijo.

PAPEŽ SPREJEL RIMSKE SLOVANE

Dne 13. maja pa smo se zbrali Slovani pri sv. očetu. Audienca je bila ob 10. uri v konzistorialni dvorani Vatikana. Sv. očeta je pozdravil rektor p. Gill, nato je sv. oče blagoslovil temeljni kamen za slovansko malo semenišče sv. Cirila in Metoda v Rimu, ki je bil potem popoldne položen na via Cassia, na krasnem mestu. Nato je sv. očebral svoj uradni nagovor na zbrane Slovane v dvorani in podpisal apostolsko pismo »Magnifici eventus« o sv. bratih. Pismo nosi datum 11. maja, ker na ta dan praznuje Vzhodna Cerkev praznik sv. bratov. Potem je sv. oče govoril iz srca: kako je na poti domov od sv. Janeza Lateran., ko je prevzel rimsko škofijo, obiskal grob sv. Cirila pri sv. Klemenu, ker ima Slovane posebno rad in ker je tako lepe čase preživel med njimi in ker ve, kaj jim sv. Ciril pomeni. Humorja polna, očetovska beseda papeževa nam je vsem šla v srce. Lepo je bilo, ko se je tudi od Slovencev zbralo pred sv. očetom vse malo in veliko v Rimu, od monsignorjev do ponižnih in pobožnih slovenskih uslužbenk. Celo Slovenci od doma so bili zastopani, ko so čisto slučajno nagovorili nekega slovenskega duhovnika na trgu sv. Petra; spoznali so ga po stari noši slovenskih duhovnikov, suknje dokolenke, ki je bila včasih pri nas v navadi.

Prepričani smo lahko, da bo češčenje sv. bratov Cirila in Metoda pripomoglo k edinosti slovanskih kristjanov in h krščanskemu miru, za katerega se trudi sv. oče Janez XXIII.

Dr. Ivan Rupnik

Slovar slovenskega jezika

V Ljubljani bo izšel veliki slovar slovenskega jezika — prvi, ki bo naše besede razlagal v našem jeziku. Že letos naj bi izšel poskusni snopič, l. 1965 prva knjiga, zaključilo pa naj bi se delo l. 1970. Uredniki so: slavista Anton Bajec, avtor Besedotvorja in danes največja avtoriteta v raziskovanju in urejanju književnega jezika, France Tomšič, jezikoslovec in leksikograf, in pesnik Mile Klopčič. Tako bo besedni zaklad slovenskega književnega jezika zbran, urejen, razložen. Po lanskem pravopisnem (in deloma pravorečnem) slovarju bo torej za prvo točko obširnega programa Inštituta za slovenski jezik (povojne ustanove Slovenske Akademije znanosti in umetnosti, v glavnem zamisel pok. prof. Ramovša) urešničena tudi druga. S slovarskega področja bodo čakali izvedbe poslej: zgodovinski in etnološki slovar ter zgodovinska slovarja osebnih in krajevnih imen.

Napovedano velikansko delo bo eden največjih uspehov v 400-letni zgodovini zbiranja slovenskega besedišča. To zbiranje je začel protestantski prevajalec Biblije Jurij Dalmatin. Celoten prevod sv. pisma je bil končan l. 1578 in že tega leta je v Ljubljani izšel l. del, v katerega »Registru« je Dalmatin zbral »nekatere kranjske besede za Hrvatov in drugih Slovencev volo v njih jezik stolmačene«. — V posebni knjigi pa so nabrane slovenske besede prvič izšle v štirijezičnem slovarju Nemca Megiserja (Gradec 1592). Poslej so predvsem redovni-

ki močno pomnoževali nabrano gradivo, a je ostalo v rokopisih in bilo deloma izkoriščeno šele mnogo kasneje. Podjetni bosonogi avguštinec Pohl in je l. 1781. izdal prvi slovar, ki je tolmačil slovenščino (z nemščino in latinščino), kjer so torej slovenske besede po abecedi urejene, stale na prvem mestu. Narodno-prerodna težnja je videla v jeziku podlago za vse delo, v slovarju pa podlago za jezik — tako izrecno naglašala program Kumerdejeve privatne jezikovne akademije; podobno važnost je slovarju pripisoval Zois in vanj vpregel Vodnika.

Pohlino »Tu malu besediše« je ostalo ogrodje slovensko-nemškimi in nemško-slovenskim slovarjem te dobe (Korošca Gutsman) in naslednjih desetletij (Murko, Janežič). Tudi prvi poskus, urediti slovensko besedno gradivo v skladu s tistodobno slavistično znanostjo (Jarnik, 1832), je še veliko dolžan Pohlino.

Večino dotedaj zbranega tiskanega in rokopisnega gradiva je znanstveno preračeval v pet in polletnem trdem delu Matej Cigale in ga pomnoženega izdal v obsežnem Nemško-slovenskem slovarju l. 1860 (imenovan tudi Wolfov slovar, ker je eno leto pred njega izidom umrl škof Wof zapustil fond za veliko izdajo nemško-slovenskega in slovensko-nemškega dela). To delo je postalo zanesljiv temelj za slovensko-nemški »Wolfov« slovar, ki je čez dobrih 30 let pomnožen z novimi zbirkami in z

na novo prevejanim besedilom, izšel pod vodstvom Maksa Pleteršnika. Ta si je pridobil še posebno zaslugo s tem, da je vsaki besedi zabeležil naglas, njega trajanje in intonacijo, pri čem je tudi vokalno kvaliteto. Ob »Pleteršniku« so poslej izhajali pravopisi (Levec, Breznik, Breznik-Ramovš), pravopisni slovarji (Breznik-Ramovš, Inštitut za slovenski jezik) in slovarji, v katerih slovenščina razlaga besede tujega jezika ali obratno: Za Musičevim, Gröbming-Lesica-Moletovim, Vilharjevim, Veskičevim smo dobili po 2. svetovni vojni izborni Juvančičev srbohrvatsko-slovenski in slovensko-srbohrvatski slovar; za goriškima izdajama Hostnikovega rusko-slov. in slov.-ruskega imamo zdaj J. Pretnarja Rusko-slovenski slovar; Zavadičevima češko-slov. in slov.-češkemu je dodal l. 1929 F. Bradač svoj češko-slovenski slovar; klasična jezika sta tolmačila Wiesthalarjev in Doklerjev (latinščino pozneje še Bradačev) slovar; obširni, znanstveno zasnovani francosko-slovenski slovar F. Šturma je ostal

Vsakdanja kultura in življenje starih Rimljanov

(Nadaljevanje)

Ko se je poročila, je lahko hodila zdoma ter obiskovala svoje prijateljice in jih sprejemala v svoji hiši, ogledovala trgovine in nakupovala, šla v topline kakor moški, čeprav ob svojih urah. Na morju in v javnih plavalnicah se je lahko kopala z moškimi, kar je v današnji družbi dovoljeno šele zadnje čase in niti to ne povsod v Evropi.

Nadaljnja skupna poteza med današnjo in rimsko omiko je skrb za telesno snago. Stari Rimljani so čutili pravo strast do topline in javnih kopališč, ki so bila močnejše stavbe in poleg bazilike ter forumov najbolj priljubljena družabna shajališča in zabavišča. Tudi skoraj vse zasebne hiše so imele kopalnice, bogataške celo po več. Vile bogatih Rimljanov na podeželju so vse imele tudi plavalnice, posebej za gospodo, posebej za sužnje. Tudi ljudje najnižjih slojev so se kopali vsak dan. Ker niso poznali mila, so se umivali s sodo in z olji ter so za drgnjenje z njimi uporabljali posebne naprave, imenovane »strigilli«, katerih sled najdemo tudi v slovenskem ljudskem izrazu »strigelj« za glajenje konj. Tudi počitnice pri morju so starorimski izum in običaj, ki smo ga mi samo povzeli. Rimljani niso hodili v gore, katerih so se bali, marveč so se gnetli po obalah. Njihovo obmorsko letoviščenje je bilo v znanjem in moralnem pogledu povsem podobno današnjemu. Najelegannejše morsko kopališče so bile Baiae, poleg njih pa je v neapeljskem zalivu bilo na desetine drugih razkošnih postojank, kjer so bogatini in politični prvaki imeli razkošne vile, oskrbljene celo z dirkališčem.

Rim je v dobi največjega sijaja bil mesto, kjer bi se dobro znašel tudi kdo od nas. Štel je skoraj dva milijona duš — kakor danes. Imel je enajst velikih vodovodov, od katerih jih je nekaj v glavnem še danes v rabi; 11 toplic, 423 mestnih predelov, 8 mostov čez Tiber, 2 stalna velika cirkusa, 2 štagiona, številna gledališča, 129 silosov za žito, 2 velika živilska trga, 254 mlinov, 11 večjih forumov, 10 bazilik, 36 marmornih slavolokov, 2 velikanski plavalnici za morske bojne igre ali naumahi. Mesto je bilo razdeljeno na 14 četrti. Njegovo središče je bil Forum Romanum, kjer je od sončnega vzhoda do štirih popoldne bil prepovedan promet z vozili in so tam lahko krožili samo pešci ter nosilnice. Poleg številnih parkov je tedanji Rim imel nekaj elegantnih sprehajališč na Aventinu in na Marsovem polju, kjer so bile najrazkošnejše trgovine ter brivnice, kjer so posedali, se lepšali in opravljali mlajši in starejši brezdelni elegantniki. Podobna zbirališča pohajačev so bili bari, kjer so pili vrela vina; potem vedno odprte točilnice, kjer je človek lahko jedel, pil in igral; ter najrazličnejše športne in gledališke prireditve. Niso pa poznali današnjih hotelov in prenočišč ter cestne razsvetljave. Stari Rim je bil ponoči v temi, če odštejemo šibke odseve luči, ki so padali na ceste skozi okna iz gostega, neprozornega stekla. Veseljaki in ljudje, ki so hodili zvečer na številne gostije, trajajoče pozno v noč, so morali jemati s seboj sužnje, ki so jim svetili pot s plamenicami. Pravega nočnega življenja po ulicah, razen bolj ali manj roparskih napadov, torej ni bilo in tudi ne hrušča in razgrajanja, ki sta združena z njim. Nočni mir so motili samo gasilci s svojimi obhodi, tovarna vozila, ki so šla skozi mesto ter tisti, ki so se vračali z raznih zaseb-

med 2. svetovno vojno pri prvih snopičih, priročna slovarja sta nam dala Pretnar in Kotnik, le-ta tudi angleško-slovenskega; še angleško-slovenskega škerljeva. Italijansko-slovenski slovar je sestavil dr. Bajc. Staro tradicijo nemško-slovenskih slovarjev so nadaljevali Bradač-Pregelj, Glonar in Tomšič; za španščino sta v emigraciji prišla na svet oba dela (Pekolj-Hladnik). Končno je omeniti Glonarjev Slovar slovenskega jezika in zadnje tri izdaje Slovenskega pravopisa.

Napovedani slovar književnega jezika bo nedvomno za dolgo dobo tista skrbno založena zakladnica, iz katere bodo zajemali vsi. Kakšno bogastvo bo v njej, je razvidi iz podatka, da bo slovar obsegal okoli 5000 strani s 120.000 gesli. Za primerjavo vzemimo dejstvo, da je vsebovalo Pohlino Besedišče 10.645 besed, Cigaletov slovar 2012 strani s 103.000 nemškimi gesli, Pleteršnik pa 1807 strani s 110.000 gesli in 150.000 pomeni.

(Glas)

nih veseljačenj. Ponoči so delali samo peki.

Rimske hiše — in tudi večina ulic — niso imele števil. Bile pa so zelo udobne. Do zadnjega časa je vladalo prepričanje, da so stari Rimljani poznali samo prilično bivališča, kakor so na primer vile v Pompejih, ali enonadstropna. Take hiše z notranjim dvoriščem ali atrijem ter peristilom so služile za elegantna stanovanja imovitim ljudem. Navadno proletarsko človeštvo pa tudi ni prebivalo po podzemskih brlogih ali votlinah, kakor smo menili do nedavnega. Pri zadnjih izkopavanjih v Ostiji so odkrili, da so že pred dva tisoč leti poznali tri-ter štirinadstropne ljudske hiše s stanovanji, povsem podobni današnjim: s številnimi okni, balkoni, z ozkimi stopnišči ter z vsemi križi in težavami sodobnih stanovanjskih kasarn.

(Dalje prihodnjič)

V prostorih zavoda za socialno zavarovanje so v Ljubljani odprli razstavo ameriške knjige, ki so jo organizirali ameriški založniki s sodelovanjem jugoslovanskega združenja založniških podjetij in organizacij. Na razstavi je 1400 knjig z 22 različnih področij kulturne in strokovne dejavnosti. Razstava daje lep pregled založniške dejavnosti v Združenih državah Amerike.

Slovensko pripovedništvo v nemški „Reklamki“

Znana založba Philipp Reclam jun. v Stuttgartu je kot 8821/23. zvezek sloveče Universal Bibliothek izdala 216 strani obsegajočo, lepo natisnjeno antologijo »Jugoslawische Erzähler der Gegenwart« (Jugoslovanski pripovedniki sedanjosti). Antologija je razdeljena v pet delov: najprej so zastopani nekateri srbski pripovedniki (Domanović, Nušić, Grozdana Olujčić in Vasa Popović), nato predstavljata Bosno in Hercegovino Čorović in Andrić, zatem imamo nekaj hrvatskih pisateljev (Krlača, Vladan Desnica — s tremi novelami! — in Ranko Marinković). Črna gora je v tej antologiji posebna enota, ki jo predstavljata Mihailo Lalić in Miodrag Bulatović. Slovenija je zastopana s Cankarjem (Gudula), Prežihom (Studenc) in Cirilom Kosmačem (Gosenica). Cankarja in Kosmača je prevedel prof. dr. Slodnjak. Ob koncu knjige so biografski podatki o posameznih pisateljih. Antologijo je uredil Miodrag Vukić, spremno besedo pa je prispeval Hermann Piwitt. Med podatki so hvalevredno omenjeni tudi prejšnji prevodi teh avtorjev v nemščino. Mogli bi ugovarjati, da so bili izpuščeni makedonski pisatelji, med drugimi pa ta in oni predstavnik naših literatur, zato pa sta dva novelista udeležena nesorazmerno (Desnica s tremi novelami, Bulatović z dvema), medtem ko je Andrić zastopan tudi z dvema, Cankar in Krlača pa vsak samo z eno novelo. Pohvalno je, da so vsa krajevna in osebna imena natisnjena v našem črkopisu.

Čeprav so bili zlasti prevodi iz slovenščine pripravljeni v naglici, kažejo zvestobo izvirniku in — to smo posebej opazili n. pr. pri Cankarju — stilistične kvalitete, ki označujejo pisatelja. Prevodi nas torej zadovoljujejo in vsa antologija vzlic nevelikemu obsegu lepo predstavlja nemškemu svetu današnjo jugoslovansko literaturo, ki je, kot omenja Piwitt, prerasla regionalizem in izpiruje evropski format. Reclamova zbirka jugoslovanske proze je bila v nemškem svetu ugodno sprejeta in kritika je n. pr. pri Cankarju poudarila moderen značaj njegove pripovedi. Pomen te prikupne knjižice potrjuje najnovejša informacija, da založnik pripravlja drugo, razširjeno izdajo, v kateri bo n. pr. slovenska književnost udeležena s tremi nadaljnjimi imeni. Knjigi se vidi uradni pečat izbora, upajmo pa, da bomo v obljubljenih novih treh slovenskih pisateljih našli vsaj Preglja.

ŠT. JAKOB V ROŽU (Smrtna kosa)

Bogato žetev je imela smrt v prehodnih tednih iz zime v poletje. Dvajset pogrebov smo imeli v teh mesecih letošnjega leta. Dolge boleznij je smrt rešila Arihovo mater v Svatnah. Lani ji je umrl mož v Ameriki. Letos mu je sledila v smrti, da se po tolikih letih srečata v večnosti. Tam ju nič ne bo ločilo več. Želela je še doživeti ponovitev nove sv. maše v Svatnah, ki jo bo opravil v nedeljo, 7. julija, njen nečak Andrej Kajžnik.

Isti dan, 18. aprila, smo pokopali Terezijo Serajnik, sestro naše vrle »Serajnice«. Pogreba se je udeležil tudi sin, redovni brat Tevžej. Živela je v okrilju šentpetrske podružnice cerkve. Mnogo je skrbel za njeno lepoto in tiho žrtvovala svoje prihranke za potrebna popravila na cerkvi. Bog ji povrni!

23. istega meseca smo spremili Ferjančev mater na njeni zadnji poti. Mnogo je molila zase in za svoje. Tudi dolgo bolezen in trpljenje je namenila v to skrb, da bi otrok otroci ostali zvesti njej in njene mu vzgojnemu prizadevanju. Julija bi dopolnila 81. leto. Za pet let jo je presegel Roatov oče, Franc Knez iz Velike vesi. Iskal je zdravja v beljaški bolnici. Vrnil se je k hčerki v Leše, kjer so ga oskrbeli, ker sin na domu še nima ustaljenega gospodinjstva. 30. aprila smo ga položili v grob rajne žene.

Najtežje pa je bilo slovo od Justine Jelesnik; 56-letna je podlegla zahrbitni bolezni, ki ji je vzela dar govora, in onemogočila požiranje ter ji v zadnji stopnji otežila dihanje. V soboto, 19. maja, smo jo pokopali ob obilni udeležbi faranov, posebno žená živega rožnega venca, saj je bila prednica vseh voditeljic in zvesto oskrbovala izročeno ji delo. Naj vsi počivajo v miru!

(Razgibano kulturno delo)

Bogato žetev je imelo tudi naše prosvetno društvo Rož iz leta zadnjega občnega zbora. Na letošnjem občnem zboru, ki se je vršil na praznik Gospodovega vnebohoda, 23. maja, je poročilo tajnika pokazalo razgibano odrsko delavnost igralske skupine. Med prireditvami je bila najmočnejša pač naša Zala, posebno z nastopom v celovškem gledališču. Tamburaši dajejo upanje na nadaljni razmah, posebno če nam uspe, da jim zagotovimo redne, pripravljene vaje. Odbor je pogosto zasedal in pretresal društvene zadeve in načrtoval kulturne udejstvovanje. — Po poročilih odborikov smo dali odboru razrešnico in se zahvalili njemu in igralcem za požrtvovalno delo. Pri volitvah novega odbora smo predsedstvo zaupali dosedanjemu predsedniku — Primkovemu Miheju, v pomoč pa smo mu dali nove odbornike, da ga še bolj izdatno podpro. Zapeli smo našo »Njav čez izaro« ter se razšli z željo, da zajame društveno delovanje še druga področja kulturnega ustvarjanja in pritegne še širše vrste naših mladih nadbudnih fantov in deklet.

KAPLA OB DRAVI

(Romanje k Mariji v Logu — Luggau)

Naš spretni organizator vsakoletnih romanj, č. g. Kanauf, tudi letos niso pozabili na nas. Ko so pred nekaj tedni oznanili v cerkvi, kam hočejo letos z nami poromati, se nas je zbralo toliko, da so morali najeti kar tri avtobuse in skoraj bi se zmanjkalo prostora. Dali so nam tudi možnost, da smo v najlepšem letnem času za en dan odložili vsakdanje skrbi in si ogledali nam še večinoma neznane kraje.

Dne 26. maja rano zjutraj smo odrinili. Pot nas je peljala skozi duhteča polja Rožne doline, katero je v jutranjem spajnu napajala gosta megla. Iz zvonikov bližnjih cerkva se je čulo zvonjenje jutranjice, iz naših grl pa je zadonela pesem Mariji v pozdrav. Preko Ledinic in Brnce smo dospeli v dolino, po kateri se razvija bistra Zilja, zibelka naših velikih mož Matije Majarja Ziljskega, Grafenauerja in drugih. Ko smo se vozili proti Štebnu, smo mogli ugotoviti, da bomo imeli lepo vreme; plasti megle so se začele trgati in prisiljalo je toplo jutranje sonce. Čedne ziljske vasi, ki se izogibajo močvirju in posejane pod vznočja hribov, so nas v jutranjem soncu pozdravljale. Na zelenih plantažah gorskih pašnikov in planin pa domujejo gorski kmetje in opravljajo svoja težka dela z večjim veseljem kot marsikateri v dolini. Želodci so tudi že začeli kruliti, seči smo morali v naše malhe in jih z dobro malico potolažiti. Ob osmih zjutraj

Pri nas na Koroškem

Festival mladinskih pevskih zborov v Celju

V četrtek, 30. maja, se je v Celju pričel festival mladinskih pevskih zborov, ki je trajal do nedelje, 2. junija. Celje je že pred organizacijo mladinskih pevskih festivalov imelo precej pevskih prireditev in razvito mladinsko zborovsko petje. Ta množična mladinska pevstva aktivnost je dala spodbudo, da bi vključili v množične pevске prireditve še druge okraje.

Namen teh festivalov je širiti mladinsko zborovsko petje in povečati pri mladini veselje do petja in glasbe. Petje je pomembno vzgojno sredstvo, upliva na čustveno življenje mladega človeka, utrjuje narodno zavest in etično ter estetsko oblikuje mladino.

Festivala so se udeležili zbori in instrumentalni ansambli. Iz Slovenije je nastopilo 24 zborov in sedem instrumentalnih skupin. Druge republike so poslale na festival po en zbor, razen tega je prišel iz Zagreba še mladinski zbor kot evropski prvak s tekmovanja v Franciji. Nekaj zborov je prišlo tudi iz sosednjih držav. Iz Avstrije so gostovali trije zbori: mešani zbor gradiščanskih Hrvatov iz Štikaprona, zbor celovškega učiteljskega ter mladinski zbor celovške slovenske gimnazije. Najavljena je bila tudi Madžarska z zborom »Zoltan Kodaly« iz Debrecene, ki pa se festivala ni udeležil. Bolgarijo je zastopal zbor »Bodra smena« iz Sofije.

Festival se je slovesno pričel v četrtek. Otvoritveni koncert sta izvajala mladinski zbor celjske gimnazije pod vodstvom profesorja Kuneja in zbor druge osnovne šole pod vodstvom Jožeta Koresa. V četrtek so v viteški dvorani celjskega muzeja odprli tudi razstavo glasbil in učbenikov.

V petek je nastopilo osem zborov iz skupine premutacijskih zborov do 15. leta starosti in osem zborov iz skupine mešanih premutacijskih zborov do 21. leta starosti. V soboto je nastopilo osem zborov iz prve skupine in sedem instrumentalnih skupin. V nedeljo popoldne so bili na sporedu zbori republik in zvečer zbori iz sosednjih

držav, zagrebški zbor in celjski gimnazijski zbor.

V pripravi za letošnji festival je samo v Sloveniji nastopalo nad 600 mladinskih zborov z blizu 40.000 pevci. Okrajnih prireditev se je udeležilo okrog 70 zborov in instrumentalnih skupin. Tekmovanja so bila tudi na Hrvaškem.

Naša gimnazija na festivalu

Zbor slovenske gimnazije v Celovcu je bil vabljen na mladinski pevski mednarodni festival, ki ga priredi mesto Celje vsaki dve leti. Nad 80 dijakov v spremstvu g. ravnatelja in nekaterih profesorjev ter predsednika združenja staršev se je napotilo v soboto zjutraj z vlakom preko Pliberka v Dravograd. V vlakcu smo se seznanili z učiteljskimi, ki so se s svojim petdesetčlanskim zborom pod vodstvom gospe prof. Mayer tudi udeležili festivala.

Po kratkem odmoru in prigrizku v prijazni kolodvorski restavraciji nas je zapeljal vlak dobro razporejen proti jugu. V Velenju, v zadnjih letih novo nastalem in moderno urejenem mestu, smo izstopili ter bili pozdravljeni kot dobrodošli gosti iz Koroške. Po kosilu v hotelu Paka smo se peljali z dvema avtobusoma v Dobrno, eno številnih termalnih kopališč v celjski okolici. Kmalu je imel vsak svojo sobo v enemu izmed hotelov Union ali Triglav. Zvečer pa je zadonela koroška slovenska pesem v dvorani zdravilišča številnim domačinom in gostom.

V nedeljo zjutraj je zbor še zapel pri maši, potem pa je šlo v Celje. Fantje in dekleta so se porazdelili po družinah, kjer so navezali takoj prijateljske stike s kolegi celjske gimnazije.

Nastopi v okviru festivala pa so bili v dveh dvoranah, in sicer v kinu Union ter v dvorani Narodnega doma. Seveda ni možno naštevati vseh zborov in pesmi, ki so bili zastopani v okviru res bogatega programa. Kot prvi so popoldne nastopili naši hrvaški bratje iz Gradiščanskega. Nato pa

si ogledali na novo popravljeno križno cerkev. Pri Mariji na Zilji smo se spet ustavili, ogledali smo si cerkev nato pa smo se poskrlopili z dobrim vinom, da smo bili bolj židane volje. Naša zadnja postaja so bile Podgorje, kjer smo imeli v lepi romarski cerkvi majniško pobožnost. Zahvalili smo se Mariji za varstvo. Okoli devete ure zvečer smo prišli spet na svoje domove.

Za ta lepi romarski dan, ki bo nam vsem ostal še dolgo v spominu, našemu dobremu organizatorju č. g. Kanaufu priskrbi hvala.

TESINJA — ŠT. JAKOB

(Poroka Miheja Ambruš s Finijo Kues)

Kdo ne bi poznal Močnikovega Miheja Amruš? Postaven fant od fare, znan kot požrtvovalen kulturni delavec, neumoren sodelavec pri naših školskih nastopih, zvest cerkveni pevec, nekaj časa točen mežnar pri sv. Jakobu! Po dolgem čakanju smo doživeli njegovo poroko z izvoljenko iz daljnih Mlinč v šentvidski fari, z Jožefino Kues, ki je bila pred leti gojenka pri naših č. šolskih sestrah v Št. Petru. Pevci so mu zagrozili, da se nam ne bo izmaknil. In res, korajžno se je podal skozi špalir številnih gostov, sorodnikov, prijateljev in peljal v nedeljo 26. maja Finijo okrog oltarja podružne cerkve v Št. Petru. In pevci so mu zapeli poročno pesem. Saj mu je bila znana. Večkrat jo je prepeval — drugim na pot k poroki, a tako doživel je verjetno še nikoli ni kot tokrat, ko so njeni akordi spremljali njegovo pot k poroki. In prepevali so pevci tudi med poročno sv. mašo in ga še pred cerkvijo pozdravili s pesmijo, ko se je vrnil iz cerkve. Motazov Tonček mu je izpovedal voščilo v imenu pevcev, Jurijev Foltež pa se mu je zahvalil za vso zvestobo pri delu farne mladine. V znamenju križa in ikone vrši katoliška mladina svoje delo po farah, v istem znamenju mora biti tudi življenje mlade dru-

Naše prireditve

VABILO

Dijaki Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence priredijo v nedeljo, dne 23. junija 1963, v dvorani Delavske zbornice v Celovcu

AKADEMIJO

pod geslom »Šola pozdravlja svoje prve maturante«. Na sporedu so nastopi šolskih pevskih zborov in narodni plesi, med temi tudi »Prvi«.

Začetek ob 15. uri in konec ob 17. uri.

Podrobni sporedi bodo na razpolago.

Vstopnice dobite v šolski pisarni Lerchenfeldgasse 22, II. nadstropje, soba 65.

Ravnateljstvo

PEVSKI ZBOR

JAKOB PETELIN - GALLUS

Prihodnja pevka vaja je v soboto, dne 15. junija 1963, ob dveh popoldne pri Heimlingerju. Pridite točno in gotovo!

Zborovodja

je naš zbor pod vodstvom dr. Franceta Cigana zapel tri pesmi, in sicer »Ko dan se zaznava«, »Mi smo mladi« ter »Kaj doni, sladko se glasi«. Nato so nastopili razni zbori iz Titograda, iz Pule, iz Skopja ter iz Bihača, nazadnje pa pri zadnjih tekmah izbrani najboljši zbor mlade Slovenije, mladinski zbor osnovne šole Zagorje, ki je med drugimi zapel tudi »Pojdam v Rute«.

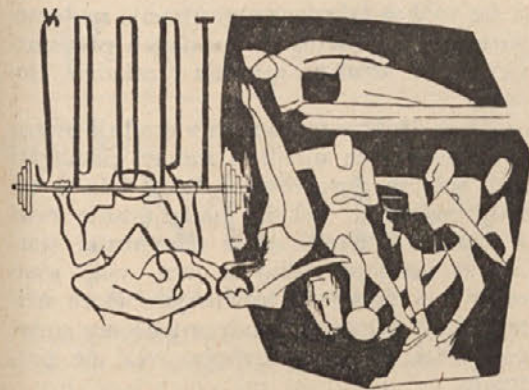
Zvečer pa je bil koncert mednarodnih zborov. V okviru tega koncerta je nastopil zbor slovenske gimnazije kot prvi, pripomniti pa moramo, da je ta nastop bil izven konkurence, da so nas v zadnjem trenutku ertali od programa ter, da nastopa našega zbora niso oddajali v televiziji, čeprav je sicer ljubljanska televizija izžarevala ves program od začetka do konca. Za našim zborom je nastopil zbor celovškega učiteljskega, ki je zastopal Avstrijo. Vihar navdušenja pa je izzval mladinski zbor »Bodra smena« iz Sofije (Bolgarija). V čudoviti suverenosti so mojstri tako težke komade kakor Schubertovo »Ave Marijo« ali Mozartovo »Uspavanko«. Ob zaključku sta nastopila mladinski zbor RTV Zagreb ter mladinski zbor »Svoboda« gimnazije Celje.

Polni lepih utrinkov smo se v ponedeljek po obisku izkopavanj iz rimske dobe v Šempetru ter po obisku celjskega gradu, kjer je živel tudi znameniti Veronika Deseniška, vračali domov na Koroško.

žine. G. župnik se je v poročnem nagovoru zahvalil ženinu za sodelovanje pri njegovem 10-letnem dušnopastirskem prizadevanju v fari in izrekel dobrodoščilo tudi nevesti, da bo pomagala graditi novi dom in z novim domom tudi faro; kajti vsaka družina soodloča o verski globini ali plitvosti v fari! — Ženitovanjska gostija je bila pri Antoničevem Miheju na Reki. Vmes so si svatje ogledali novi dom srečnega para, ki si ga je ženin postavil na bivšem mežnarijskem zemljišču — blizu črpalke Marta. Ob tem obisku so g. župnik novo hišo blagoslovili in z gosti molili za blagoslov božji vsem, ki bodo v njej prebivali. Pa je imel gostilničar Mihej dosti opravka. V velikem salonu je primanjkovalo prostora; toliko ljudi »zaplečvovcev« se je nabralo ob ženinu in nevesti in njunih gostih in godcih, da smo posedali na sedeže plesalcev... Pa tudi sitnosti ni manjkalo: ukradli so ženina in ga odpeljali. Z avtom se lahko daleč in bogvekam zagtegneš. Rečeš, kdor mora iskati! Upamo, da je bilo to prvo in zadnje iskanje, ki ga je prestala mlada žena za svojega moža! Želimo obilno srečo in zadovoljstva in petja in — pevcev...

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 10. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Pregled sporeda. — Žena in dom. — 10 minut za športnike. — 18.00 Za našo vas. — TOREK, 11. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Iz ljudstva za ljudstvo. — SREDA, 12. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 13. 6.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PETEK, 14. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — Koroški kulturni pregled. Iz gledališkega odra in galerijskih sten. — SOBOTA, 15. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca. — 18.25 Na dom obujaš mi spomin. — NEDELJA, 16. 6.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

ŠT. JANŽ — LABOD 4:4 (3:2)

Šentjanško moštvo je na binkoštno nedeljo igralo v Labodu neodločen izid. Bila je mala senzacija, kajti štirje štandardni igralci tokrat niso bili navzoči, to so Partl Martin, Koprivnik Robert, Hanšo Miha in Gröblacher Franci. Moštvo iz Št. Janža

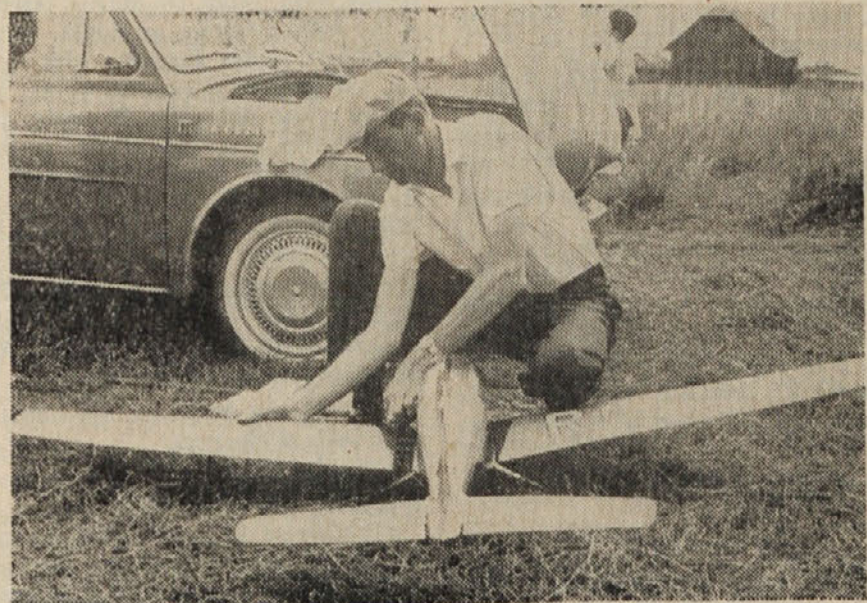
Prvič je bil Celovec (mestna dvorana — Stadthalle) prizorišče avstrijskega prvenstva v borbi s sabljo (Fechten). Turnirja posameznikov se je udeležilo 73 borcev iz 12 moštev štajerske, Dunaja, Gornje Avstrije in Koroške. Najboljši Korošec Wernfried Werneck od WSG Radentheina, se je plasiral na 6. mesto.

je imelo zmago že skoraj v žepu, kajti pet minut pred koncem so bili gol naprej in šele po napaki obrambe so izenačili nasprotniki. Stebri moštva so bili tokrat Hanzek Gabriel v obrambi, Walchensteiner Helfrid, Kušej in Mošitz Willi. Gole so ustrelili Gabriel Hanzej (2), Mošitz Willi in Kušej pa po enega.

ŠT. JANŽ — 2. na turnirju v Blatogradu!

Na binkoštni ponedeljek je blatograško nogometno moštvo »Vorwärts Moosburg« priredilo doma turnir, katerega so se udeležila poleg domačinov še naslednja tri moštva: Hüttenberg, WSG Brückl (Mostič) in SV Št. Janž.

Težko se je šentjanško moštvo odpravilo na pot v Blatograd, saj so imeli — na eni strani — dan prej prvenstveno tekmo z Labodom, ki se je končala 4:4 — neodločeno, na drugi strani pa so manjkali

V nedeljo in ponedeljek se je blizu celovškega stadiona vršilo prvenstvo modelnih športnih letal (Modellflieger), katero je odločil zase ing. W. Dettelbacher (OeMV-Celovec) kot dvakratni avstrijski prvak.

Neškodljiv gorilni plin v gospodinjstvu

Po prizadevanjih zahodnonemškega zveznega ministrstva za gospodarstvo naj bi se odslej gospodinjstvom v Zvezni republiki Nemčije dobavljali le nestrupeni oziroma zdravju neškodljivi in torej manj nevarni gorilni plini. Sicer so pa v zadnjem času preskrbovalna podjetja že tako po lastni pobudi dobavljala gospodinjstvom po obstoječem plinovodskem omrežju plin, ki ni vseboval več ko 10% strupenega ogljikovega oksida. Ta odstotek pa naj bi se po navodilih omenjenega zahodnonemškega ministrstva še nadalje zniževal. Upoštevaajoč navedene splošne smernice, je več zahodnonemških podjetij za preskrbovanje gospodinjstev s plinom medtem že znižalo vsebino ogljikovega oksida v gospodinjstvom dobavljenem gorilnem plinu na 6%, nekatera podjetja pa celo že na 3%, s čimer je bila odpravljena vsaka možnost zastrupitve z monoksidom ali siceršnje poškodbe človeškega organizma.

Strokovne zveze za preskrbovanje zahodnonemških gospodinjstev z gorilnim plinom so nadalje dale zveznemu ministrstvu

Hanšo, Kropiunik in Gröblacher, ki so bili na pevskem festivalu v Celju. Kot gost pri šentjanžčanih je igral Lauzner iz Bistrice.

Zreb je odločil, da mora Št. Janž igrati prvo igro z moštvom iz Mostiča. Po lepi in do konca napeti igri se je rezultat glasil 3:3 — neodločeno. V nadaljnjem streljanju enajstmetrovke pa so zmagali igralci iz Št. Janža, ki so 4-krat pretresli mrežo, medtem ko so jo mostiški nogometaši samo dvakrat. Posebna pohvala velja tu šentjanškemu vratarju Dovjaku, ki je prvi strel mojstrsko ubranil in tako zagotovil svojemu moštvu vstop v finale — 2. mesto.

V tekmi za 1., oziroma 2. mesto sta si stali nasproti moštvi iz Hüttenberga in Št. Janža. Pri Hüttenbergu je igral kot gost Fortunat (WSG — Wietersdorf) in ustrelil 3 od 4 golov. Edini gol šentjanških igralcev je ustrelil Lauzner, ki je bil najboljši napadalec Št. Janža. Prvič je pri Rožanih igral Gabriel Štefi (15 let), ki je zapustil zelo dober vtis.

Levi branilec celovške Avstrije, Klaus Sackmann, (vidimo ga na sliki) je eden najbolj talentiranih koroških branilcev. Že zdaj je steber celovške Avstrije. Pred kratkim ga je Karli Decker vpoklical v B-moštvo, ki je v sredo igralo v Vidmu proti italijanski B-garnituri.

za gospodarstvo zagotovilo, da bodo odslej primešale gorilnemu plinu vonjavne snovi, da bi se na ta način lažje in bolj zanesljivo ugotovila na plinskih cevih tista mesta, kjer bi uhajal plin. V ta namen se že prav intenzivno izvajajo razni poizkusi za učinkovito ovonjavljanje gorilnega plina, namenjenega potrošnji v zahodnonemških gospodinjstvih.

Vzporedno z navedenimi akcijami za zmanjšanje odstotka ogljikovega oksida v

Zakaj se je podražil sladkor?

Na svetovnih tržiščih se cena sladkorja občutno dviga. To je posledica pičlega pridelka sladkorne pese v Evropi in zmanjšanja proizvodnje na Kubi v preteklem letu.

Na londonskem trgu je 22. maja cena sladkorja narasla za 7 funtov šterlingov in 10 šilingov pri toni. Tako je dosegla rekordno raven 100 funtov šterlingov na tono (okoli 6200 naših šilingov). Prodanih je bilo 33 tisoč ton sladkorja. V ZDA je skupina veletrgovin na področju New Yorka zvišala ceno sladkorja za 69 stotink dolarja za vrečico 5 funtov. To predstavlja že peti povečanje za dve stotinki dolarja v tem mesecu. Neki operater je izrazil mnenje, da bo cena dosegla 80 stotink dolarja za 5 funtov sladkorja.

Enega glavnih činiteljev, ki so privedli do podražitve sladkorja na mednarodnem tržišču, predstavlja nakup 600.000 ton sladkorja s strani ZDA. Za ta ukrep se je ame-

gorilnem plinu pa je ministrstvo za gospodarstvo Zvezne republike Nemčije napovedalo novo uredbo, po katere uveljavitvi se bodo smeli v Zahodni Nemčiji prodajati in uporabljati taki plinski kuhalniki, ki bodo zanesljivo varni pred nekontroliranim vnetjem, t. j. da se bodo v primerih, če bi začel plin v nevarnih količinah uhajati, samodelno izključili. Ta uredba je potrebna zlasti zaradi tega, ker je bilo v zadnji dobi v Zahodni Nemčiji zaradi eksplozij gorilnega plina v gospodinjstvih večje število hudih nesreč, ki so terjale tudi precej človeških žrtev, poleg tega pa je bila povzročena tudi velika materialna škoda.

riška vlada odločila, ker s tem namerava nekako uravnovesiti težak položaj na domačem trgu, kjer prevladuje pomanjkanje sladkorja. Skoraj istočasno je bila v Avstraliji zaradi požara uničena velika količina sladkorja (77.000 ton), namenjenega Japonski. Ta se je zato odločila za izreden nakup 100.000 ton sladkorja. Tudi položaj na Kubi je slab. Letošnji pridelok je mnogo manjši od lanskega in računajo, da ne bo dosegel mti 3 milijonov ton, kar pomeni za svetovni trg veliko pomanjkanje in hude posledice. Vsaka večja razlika v kubanskem pridelku vselej pusti na svetovnem trgu znatne posledice. Angleški strokovnjaki menijo, da ni razloga za preplah, kajti pridelovanje sladkorne pese in trsa je zelo razširjeno po svetu. Poudarjajo tudi, da ne bi bilo nič čudnega, če bi cena sladkorja nenadoma prav tako močno padla, kakor je narasla, saj se je pred kratkim to zgodilo tudi s cinom.

Konservna industrija v Sovjetski zvezi

Po pisanju francoskega tiska in po navedbah nekega članka v britanski ekonomski reviji »TIN« je sovjetska konservna industrija živilskih izdelkov na prvem mestu v Evropi in na drugem v svetu. Proizvaja namreč okrog 600 vrst različnih konserv, proizvodnja v letu 1962 pa je dosegla okrog 6 milijard škatel neto teže, seveda po vrstah, med 350 in 400 grami.

Ponudba povsem zadovoljuje in je s stališča raznovrstnosti popolna. V zadnjem času se precej večja proizvodnja konserv pora, graha, paradižnikov in kumaric. Sovjetska zveza že proizvaja letno 200 milijono

nov škatel paradižnikovega soka, kar je 7-krat več kot pred 10 leti. Zelo pomembna je proizvodnja paradižnikove meze kakor tudi koncentriranih zelenjav, ki jih proizvajajo okrog 60 vrst. Proizvodnja sadnih sokov je skoncentrirana v južni Ukrajini, na Kavkazu in v centralni Aziji. Posebno je razvita proizvodnja ribjih konserv, pogosto na samih ladjah — tovarnah.

Največji del opreme za konservno industrijo je sovjetskega izvora, uvoženi pa so samo posamezni stroji, in sicer v glavnem iz Vzhodne Nemčije, Madžarske, Italije (za konzerve paradižnika), Velike Britanije (za konzerve fižola in graha). Embalaža je skoraj tri četrtine steklena. Aluminij uporabljajo za ribje konzerve in za pokrove.

Med leti 1958 in 1961 se je proizvodnja konserv živilskih izdelkov gibala (v milijonih škatel) takole:

	1958	1961	Porast
Meso in predelava	565	608	8%
Ribe	633	763	20%
Povrtnina	678	1258	85%
Paradižnik	602	837	39%
Sadje	952	1133	19%
Mleko	401	516	29%
Sadni sokovi	239	409	71%

Kot je razvidno iz tabele je bil največji porast proizvodnje konserv povrtnin in sadnih sokov, najmanjši pa mesa, mlečnih izdelkov in ribjih konserv.

Plinovod z najdaljšim omrežjem na svetu

Pred nedavnim je pričel obratovati najdaljši in najboljše omrežje plinovoda na svetu. To je plinovod od Stavropola, na vznožju severnega Kavkaza, do Moskve. Obratovanje tega plinovoda je bilo omogočeno z zgraditvijo zadnje kompresorske postaje v Ostrogorsku v bližini Voroneža. Celotno omrežje tega najdaljšega in po zmogljivosti najmočnejšega plinovoda na svetu dosega skupno dolžino 6500 km. Plinovod sestavljajo trije, mestoma pa celo štirje vzporedni cevovodi, ki imajo v premeru 720 do 1020 mm. Novo zgrajeni plinovod dovaja Moskvi s severnega območja Kavkaza dnevno okoli 85 milijonov kubičnih metrov zemeljskega plina. Leta 1957 so bile v Sovjetski zvezi izdelane prve velike plinovodske cevi za ta plinovod. Potrebne kompresorje za omenjeni plinovod so dobavile leningrajske strojne tovarne.

Z dograditvijo navedenega plinovoda je zagotovljena oskrba industrijskega območja Moskve, poleg tega pa tudi oskrba velikega dela gospodinjstev v sami Moskvi.

Sodobna predelava mesa na Češkoslovaškem

Nekaj kilometrov od pokrajinskega središča — mesta Hradec Kralove v Břeshradu so pred tremi leti zgradili kombinat za predelavo mesa, ki je tako po svojih zmogljivostih kot opremljenosti največji in najmodernejši na Češkoslovaškem. V kombinatu je skoncentrirana večina proizvodnje in predelave mesa celotne vzhodnočeške pokrajine. Ta kombinat preskrbuje s svojimi mesnimi izdelki približno 400.000 prebivalcev. V prostoru, od koder dvigajo govedo in svinje v najvišje nadstropje, koljejo na popolnoma mehaniziran način. V eni uri zakoljejo 50 svinj. Meso in gotovi izdelki se transportirajo po 2500 m dolgi žičnici. Notranji transport klavničnih stranskih izdelkov (kože in črev) za njihovo nadaljnjo predelavo je rešen z drsnimi kanali (šahči) v nižja nadstropja. Tam so tudi prostori za razrezovanje, ki so spet opremljeni s specialnimi linijami za posamezne obrate. Tunel za globoko zamrzovanje pa omogoča hitro hlajenje mesa na —40 do —50° Celzija.

V kombinatu izdelujejo na poseben način suhomesnate izdelke. Stroji za mletje in mešanje tvorijo skupaj s črpalkami popolnoma kontinuiran proizvodni trak. Pri tej opremi se človeška roka praktično ne dotakne niti surovine niti polizdelka in to je prva takšna oprema na svetu.

Ta tehnično dovršena in moderna proizvodna linija je rezultat sodelovanja iznajditeljev in delavcev kombinata. Vrhu tega, da prispeva k večji higieni, je njena prednost tudi v tem, da je bistveno povečala delovno stornilnost. Namesto nekdanjih 13 delavcev jih dela sedaj le 7. Po specialnih steklenih cevih se zmlota in zamešana surovina prenaša v stroje za polnjenje, ki so v nižjih nadstropjih.

Meso se suši v avtomatskih tunelih — sušilnicah.

Goriška mladina na romanju

Katoliške organizacije na Goriškem imajo v svojih vrstah velik del tamošnje mladine. Te organizacije so deloma verske, kot Marijine družbe, ki vzgajajo fante in dekleta v poglobitvi verskega in apostolskega duha ter kulturne organizacije, ki imajo nalogo mladino izobraziti v kulturni in poklicni izobrazbi pod vidikom katoliškega svetovnega nazora. Med temi društvi so posebno prosvetna in pevka najbolj razširjena in delavna.

Do sedaj goriška katoliška mladina ni imela letnih skupnih srečanj, kakor so pri nas na Koroškem že v navadi, ko se zbere vsa katoliška mladina ob svojem mladinskem dnevu na nedeljo presv. Trojice. Sicer priredijo vsako leto več centralnih prireditev, a te so namenjene drugim gledalcem. Povsem mladini posvečene pa še razen izjem na Goriškem ni bilo.

Letos pa se je to zgodilo prvič, da so posebej za mladino pripravili srečanje na otoku Barbana pri Gradežu, kjer je krasno Marijino svetišče. Je to stara Marijina božja pot, kamor so že od nekdaj radi romali tudi Slovenci iz primorskih pokrajin (Trst, Gorica, Videm).

V nedeljo, 19. maja, popoldne se je zbralo več stotin mladine iz goriških župnij ter nekaj iz tržaškega ozemlja in celo iz Kanalske doline, ki so se zbrali v Gradežu, od koder so z ladjami ob veseli pesmi romali proti svetišču. V manj kot eni uri je bila vsa množica prepeljana na otok.

Pri mladinski sveti maši je govoril z njemu lastno ognjevitostjo tudi na Koroškem znani govornik in pesnik g. Mazora, ki je v lepi besedi prikazal pomen mladinskega romanja. Mladina hoče namreč na ta način proslaviti trojni jubilej: stoletnica smrti škofa Slomška, stoletnica kronanja barbarske Marije ter 1100-letnica prihoda bratov Cirila in Metoda med Slovane. Nekaj nepozabnega je bilo pri tej maši tudi mladinsko petje. Poročevalec pravi, da verjetno barbarska Mati božja še ni slišala takšnega petja kot to nedeljo, ko je večstoletni zbor prepeval Mariji v čast.

Po končani cerkveni slovesnosti je bilo kratko mladinsko zborovanje v veliki romarski dvorani. V imenu Slovenske krščanske kulturne zveze sta govorila predsednik in tajnik. Zadnji je govoril predvsem o papeški okrožnici »Mir na zemlji« in drugih problemih slovenske katoliške mladine na Goriškem.

S tega velikega kongresa goriške mladine so poslali tudi vdanostni brzojav svetemu očetu in se mu tudi zahvalili za okrožnico »Mir na zemlji«, kjer se sveti oče posebej zavzema za pravice narodnih manjšin.

Na veselem povratku je v avtobusih odmevala vesela pesem in bila izražena splošna želja, da naj odslej vsako leto pripravijo podobno srečanje vse mladine iz primorskih pokrajin.

JANEZ JALEN:

33

CVETKOVA Cilka

Z G O D B A

V kuhinji je Janez prosil Zefa, če bo hotela skuhati pri Bajtniku svatovsko večerjo. Zefa je dokaj rajši obljubila kakor prvokrat. Pomilovala pa je nevesto: »Oh jej no! Kako se je čudno zasukalo. Ti greš k Bajtniku, ko bi moral pravzaprav Janez k vam. In vse zaradi te grde ženske.«

Po poti nazaj grede k Robarju se je Janez skoraj razhudil: »Cilka! Zakaj si se pa branila k poroki na Brezje?«

»Ali ni škoda denarja?« se je Cilka hotela izgovoriti.

»Si mar že pozabila, kako sva se pogovarjala na zaobljubljeno sredo na mostu pri Svetem Janezu?«

»O, ne šel še sanjalo se mi je o tem.« Cilka se je spomnila svojih groznih sanj, kako se je kot nevesta vozila z Lisco v gnojnem košu skozi Bled. Pa Janezu ni hotela povedati, da je prav zaradi tistih sanj ne miče več poroka na Brezjah. Spoznala je, da Janez predvsem njej na ljubo hoče najeti avtomobil. Ne bilo bi prav, če bi mu ne privoščila tega veselja.

Dober teden pred poroko sta prignila teta Jera in Minca živino z Jelja domov. Minca je sestro hitro spregledala. Nprestano so Cilko žalostili spomini na prvo svatovščino. Takrat je bila ona sama še na pol otrok. Cilki je nakljub Viktorju zataknila v lase namesto narejene rože živo

Za mladino in prosveto

Skupno delo starih in mladih

Povojno dobo označuje vsestransko iskanje poti, ki bi naj ljudi vodilo k medsebojnemu razumevanju. To opažamo zlasti v mednarodnem političnem življenju. K temu je mnogo pripomoglo skupno trpljenje, v katero je bilo vrženo nad polovico človeštva po krivdi enega blazneža in njegovih pomagačev. Pa tudi sicer se človečanski duh skupnosti in enakopravnosti vedno bolj uveljavlja v miselnosti človeškega rodu.

Podobno zблиžanje je pa zlasti prineslo prizadevanje sedanjega papeža, ki vabi ločene in v zmote zašle krščanske brate v skupnost ene Kristusove Cerkve. Tako silne težnje in tudi tako obsežnih stikov med različnimi konfesijami, kot je to v zadnjih letih, ni še zaznamovala zgodovina krščanstva.

Vsekakor pa bo sodelovanje med različnimi sloji, poklici in naravnimi stanovi imelo trdne korenine le tedaj, če bodo odstranjene vse ovire, ki morejo zlasti v malih razmerah kaliti vzajemno sodelovanje.

Iz tega je razvidno, kako velik časovni in stvarni nesmisel je vlačiti na dan problem starih in mladih. Treba je storiti

vse, da do teh problemov vobče prišlo ne bo.

Seveda je pri tem treba odgovoriti na vprašanje, kako naj to naredimo, kje je področje, kjer se srečujejo stari in mladi in kakšen naj bo način skupnega dela?

Najbolj naravno področje srečanja starih in mladih je družina. Poleg interesnih vezi je v družini silno močna vez krvi in družinske miselnosti, ki zelo zbljuje starše z otroki. Zato je prav v družini največ možnosti, da se prepada med starimi in mladimi premosti. Če se to v družinski skupnosti ne posreči, je skoraj odveč poskušati na drugih področjih.

Govoriti o sodelovanju med starimi in mladimi v javnosti, v organizacijah in društvih je nespametno, če ni najprej resničnega razumevanja in sodelovanja v družini. Saj je delo v javnosti le nekako nadaljevanje tega, kar se dogaja v družini. Iz tega je tudi razvidno, kako odločilne važnosti je za mladega človeka verska in svetovnonazorna usmerjenost družine.

Iz filmskega sveta

»DR. ZIVAGO« V FILMU

Znani roman Borisa Pasternaka »Dr. Zivago«, ki je bil nagrajen z najvišjo mednarodno nagrado in je vzbudil toliko zanimanja v svetu, bo kmalu prikazan tudi v filmu. Režiser Carlo Ponti, ki je mož znane filmske zvezde Sofije Loren, je kupil pravice za filmanje romana od rimskega založnika in sedaj bi rad pripravil svojo ženo za sodelovanje pri tem filmanju, kar pa se mu ni posrečilo. Napovedujejo, da bo ta film eden največjih, kar jih je režiral Carlo Ponti. Prav gotovo pa bo to film, ki bo žel tudi velike uspehe ne le zaradi zanimivosti, marveč tudi iz političnih vzrokov.

FILMSKI FESTIVAL V CANNESU

Med največje filmske festivale spada gotovo tovrstna prireditev v Cannesu na Francoskem. Sedaj se tam vrši že 16. mednarodni filmski festival in so zastopani zares najboljši filmski proizvodi zadnje dobe. Kot je to že navada, je tudi letos precej presenečenj. Med filmi, katere so kazali do sedaj, sta prejela visoko nagrado »Oskar« Luchino Viscontijev film »Leopard« in Gregory Peckov »Kdo moti slavčka«. Sedaj je še veliko vprašanje, ki vse udeležence

Le redkokdaj more organizacija nadomestiti, kar je družina zamudila ali preusmerila, kar je družina zgradila v mladem človeku.

Poleg družine pa moreta v gradnji mostu med starimi in mladimi mnogo pomagati tudi šola in organizacija. Zlasti šola je po svoji nalogi le nekako nadaljevanje rasti v družini. Učitelji so le namestniki staršev in izhajajo redno iz vrst vsaj »starejših«. S pravilnim ravnanjem more učitelj kljub naravnemu odporu učenca mnogo storiti, da se medsebojne vezi ne pretrgajo.

In če se v organizaciji rekrutira mladina, ki nima že iz doma ali iz šole pridobljen odpor proti »starim«, tedaj je njeno poslanstvo sorazmerno lahko in vendar dalekosežno. V organizaciji namreč nujno pride do priložnosti, kjer se prizkusi, v koliko je dobre volje na obeh straneh.

V GLEDALIŠČU

V drami »Otokarjeva sreča in konec« zakliče Otokar v trenutku, ko mora bežati z bojišča: »Konja, konja, kraljestvo za konja!« — V gledališču je igralec zaklical te besede. Pa se oglasi nekdo izmed gledalcev: »Ali bi ne zadostoval tudi osel?« — Nato igralec: »Dá, pridite kar takoj na oder.«

V STAREM ČASU

»Gori v tretjem nadstropju, naša brizgalnica pa seže samo do prvega nadstropja.« — Gasilski poveljnik: »Počakajmo, da pride ogenj v prvo nadstropje.«

zanima, kdo bo prejel najvišje odlikovanje »zlate palme«.

FILM NA ŠVEDSKEM

Švedska nima več prebivalcev kot Avstrija, a njeno ozemlje je vsaj petkrat večje. Visok življenjski standard te dežele dokazuje tudi kvaliteto visoko stoječa filmska industrija, ki uživa že mednarodno sloves. Saj predvajajo švedske filme že po vsem svetu in tudi na filmskih festivalih je švedski film odnesel že več prvih priznanj. Posebnih filmskih zvezd sicer med igralci nimajo, a eden najboljših sodobnih filmskih režiserjev — Ingmar Bergman, je po rodu šved.

Pa tudi država podpira filmsko industrijo. V ta namen je naročila občinskim upravam, da naj zlasti kulturne filme oprostitjo 25 odst. davka na zabavo, kar bi letno zneslo okrog 125 milijonov šilingov. Poleg tega je švedski parlament pred kratkim sklenil, da morajo kino-podjetja v bodoče plačevati 10 odst. za poseben filmski inštitut, ki ima nalogo skrbeti, da bo filmska produkcija v državi služila splošni kulturni rasti. Na ta način bo ta inštitut prejel letno blizu 100 milijonov šilingov.

talo v soncu in gore so se ogledovale v njem.

Proti domu so se vračali prav tako, kakor si je Cilka nekoč želela. Ona in Minca sta si naročali malinovec ali čaj, moški pa so poklicali vina. Nazaj na Koprivnik pa so prišli ob mraku. Pred hišo je hotel Matija zavriskati, pa mu je Minca ubranila: »Kaj bi opozarjal ljudi, da bi prodajali zija!«

Na večerjo so povabili samo še očeta in Rozalko. Med kuhanjem sadjem so bile očetu posebno všeč brusnice. Kar načuditi se ni mogel, kako je mogoče puste kiselkaste jagode spremeniti v tako dobro jed.

Razšli so se okrog polnoči. Cilka je seveda ostala pri Bajtniku. Oče ji je znova zagotavljal, da še pride čas, ko se z Janezom vred vrne k Cvetku. Cilki se pa ni prav nič čudno zdelo, da je ostala na Janezovem domu.

Matija je spremil očeta, potem je pa po hitel naprej za Martinom in Minco. Ko je Robar iskal ključ in odklepal vežne duri, sta se v senci na vogalu hiše z Minco poljubila. Nazaj grede se ni mogel premagati, da bi ne bil zavriskal. »Jujujuhuhu!« se je razleglo čez spečo vas in v goščave in višine naokrog.

Noč pa je molčala. Vrisku ni nihče odgovoril.

LIPA VZCVETE

V cerkvi Najdenja svetega Križa na Koprivniku je minila maša. Prvi so se usuli skozi duri fantje, za njimi so resno prišli moške, mednje so se mešale še žene. Dekleta zadaj bi bile pa tudi rade že zunaj.

Otroci pred oltarjem so nestrpno čakali gospoda, da se s kratko molitvico skupno posloje od Jezusa v tabernaklju. Fantje so se ustopali kraj pota, zunaj pokopališčnih vrata in pogledovali dekleta, moške so skoraj vsi obstali pod lipo, ženske pa so hitele naravnost domov.

Lipa, edina na Koprivniku, je že nastavljala cvetje. V košati kroni so med tednom zrasli med srčastimi zelenimi listi bledorumeni podolgovati poganjki.

Rozalka in Minca sta se ozirali po Cilki, pa sta jima Janez in Matija povedala, da ji ni dobro. Ostala je doma. Oba hkrati sta vabila, Janez Rozalko, Matija pa Minco, naj prideta popoldne v vas. Minca je koj za trdno obljubila. Robarica pa ni vedela, če bo utegnila. Matija je stopil nazaj med fante, Janez pa je odšel med gospodarje pod lipo. Že kar pričakovali so ga. Pogovarjali so se o lesu in voznjah in bi bili radi slišali še Janezovo besedo. Vrtar-nik je bil najbolj nepočakljiv. »Bajtnik!« je spregovoril glasno, da so ga slišali vsi naokrog. »Ali res že ves les leži, kar ga je bilo obsojenega, da letos pade?«

»Včeraj sem podrl zadnja debla.« Janez si je prižgal cigareto.

»Seveda, ko se ženeš, kakor bi se hotel pretrgati. Kaj pa drugi?«

»Preden se lipa nad nami razcvete, bodo na Pokljuki utihnile vse žage in sekire, dokler se les ne presuši. Kaj bi prežagovali in prevzdigovali surovo težo, ko se nikamor ne mudi, smo rekli.« Z Janezom vred so se vsi ozrli v krošnjo lipe in presodili, da bodo v štirinajstih dneh, najkasneje pa

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Matevž Rainer:

MOJI SPOMINI

RAZNA POTOVANJA

Naši predniki so tudi radi potovali, največ so šli na božjo pot ali žegnanje. Moja mati je šla, ko je bila še mlada, parkrat od doma na Sv. Višarje in nazaj peš. Prababica sedanjega, pd. Blatnika v Škofičah in nam znane pevke Janšnje je tudi napravila to dolgo in težko pot; na poti domov jo je v Podkloštru doletel vesel dogodek: porodila je zdravega fantiča, katerega so krstili po tamošnjem cerkvenem patronu »Arnold«. Tako je prišlo to prej še neznanu ime v naš kraj.

Tudi jaz sem poromal kot 15-leten fant s sestro Gabrijelo tja, nekaj let pozneje pa z enako starim Rožanovim Tevžem. Mi smo bili že toliko na boljšem, da smo vstopili na vlak v Vrbi ali pa v Beljaku in se odpeljali do Trbiža. Moj brat Foltej se je tudi peljal okrog leta 1896 z več prijatelji, med katerimi je bil tudi tedanji študent Janez Dragašnik, potem župnik na Kostanjah, kjer je umrl 2. februarja 1913, star šele 39 let. Do Beljaka so šli deloma peš, deloma s kmečkim vozom. V Beljaku so si kupili vozovnice za vlak do Trbiža. Le naš študent Hanej si ni mogel kupiti karte, — ker ni imel denarja. (To se zgodi študentom mnogokrat, ker nič ne zasluži.) Njegovi prijatelji so pa imeli tudi le samo zase. Zdaj pa ni kazalo Haneju drugega, ker je na vsak način hotel iti na Sv. Višarje, kot se podati peš proti Beljaškimi Toplicam mimo Brnce, Podkloštra in Trbiža na goro. Ko je iz Beljaka potem vlak z nekaj zamude z ostalimi romarji odpeljal, je bil naš Hanej že mimo Brnce in je s ceste mahal z vlakom vozečim se prijateljem. (Življenjska pot, posebno revnejšega študenta pa res ni zavidljiva. Zatorej, obdarovana roka — pomagaj!)

Tudi na Brezje in Bled smo šli. Ker tedaj še ni bilo železnice Podrožica—Jesenice, smo šli pač tudi peš čez Podrožico in sicer že ob štirih od doma čez Dravo na St. Jakob, tako da smo ob 11. uri prišli na Hrušico nad Jesenicami.

Ko smo tako peš potovali, smo bili samo-umevno precej utrujeni in v poletni vročini zelo žejni, posebno še zaradi tega, ker smo jedli le domač, že precej osušen črni kruh in svinjetino. Nato smo bili prisiljeni piti mrzlo vodo — posebno mrzla je bila na Višarjah. Ni čuda, da si je marsikdo pokvaril želodec. Zatorej za taka potovanja svinjetine, posebno posušene in močno osoljene, ni priporočati.

Leta 1905 je bil na Dunaju 5. katoliški shod. Pobudo, naj se ga udeležim, mi je dal

tedanji nam nepozabni župnik in zgodovinar Štefan Singer. Za potovanje mi je tudi sam primaknil lep znesek. Koroški Slovenci smo se peljali tja s posebnim vlakom. Spominjam se še, da je bil za reditelja pri nas tedaj še neznan mlad, prijazen in v vsakem oziru ustrežljiv g. župnik Janez Nagel, pozneje župnik v Lipi in St. Ilju. Na Dunaju smo se udeležili raznih zborovanj in cerkvenih prireditev. Spominjam se še, ko sem bil v cerkvi sv. Štefana pri sv. maši, da je stal za menoj neki gospod, kateri me je po božji službi vprašal, ker je videl, da imam slovenski molitvenik, od kod sem. Povedal sem mu, da sem Korošec iz šentiljske fare blizu Vrbe, nakar mi je povedal, da je on dr. K r e k, poznejši zaslužni organizator socialnega delovanja na Kranjskem. To povem samo zaradi tega, da se vidi, kako so se naši voditelji zanimali za vsakega našega človeka.

Neki večer smo bili tudi koroški Slovenci povabljeni od tedanjega dunajskega župana dr. Lugerja v rotovž na slavnostno večerjo, kjer nas je navzoči župan bogato pogostil. Na Dunaj so prišli tedaj tudi znanci: g. Jozep Schaller iz Loge vasi, Franc Kobentar iz St. Jakoba in Janez Milonik z Bistrice na Zilji. Mislim, da je bil to zadnji dan, ko smo se sešli. Za to zadnjo noč nobeden od nas ni imel prenočišča. Ni kazalo drugega, kot iti v kavarno. Res smo to storili. Ko sedimo tam in se pogovarjamo v domačem jeziku, se vzdigne ob so-sedni mizi elegantno oblečen gospod in pristopi k nam ter nas vpraša, ker je naš slovenski pogovor slišal, od kod smo. Povedali smo, nakar se nam predstavi kot profesor dr. Josip Pukl, sodni izvedenec in tolmač mnogih, med njimi skoraj vseh slovenskih jezikov. Vprašal nas je, ali bi smel k naši mizi pristi, kar nas je zelo razveselilo. Povedal nam je, da se je poročil v Enzersdorf vzhodno od Dunaja in da ima njegova soproga obsežen vinograd. Nadalje je tudi rekel, da nima tisti čas — bilo je nekaj pred polnočjo — nobenega vlaka proti domu in da je tudi prisiljen sedeti do jutra v kavarni. Kmalu je prišla ura (ob dveh), ko so kavarno zaprli. Sedaj ni kazalo drugega, kot poiskati drugo podobno »zavetišče«. Za to je vedel naš g. dr. Pukl, ki nas je zapeljal na drugi tak kraj, kjer smo pa tudi le do 4. ure mogli ostati. Nato pa zopet »vandranje« v tretjo kavarno, kjer smo mogli o. z. smeli ostati do šeste ure, ko se je že svitalo. Ko bi bili sami, bi res težko dobili kje streho. To pa le omenim, da so imenovani gospodje že vse-

ga naveličani in tudi pod vplivom dobre kapljice celo zapeli tisto ziljsko »Kje je tisti Bistričan, ki je na Čajni dile kradov...?« Mislim, da je bilo to petje v kavarni »Sacher«. Bilo je tam še nekaj gostov Dunajčanov, a se zaradi te ziljske pesmi ni nihče spotikal. Tako je minila dolga noč.

Leta 1926 je bil povabljen naš nepozabni dušni pastir g. župnik Štefan Bayer od svojih nekdanjih sošolcev v Pragi, naj pride v Prago, da bodo skupno slavili 40-letnico gimnazijske mature. Ker pa vsled starosti in rahlega zdravja ni šel rad sam tja, me je povabil, naj grem jaz z njim. Ustregel sem mu in šel s svojo ženo na to potovanje. V Pragi je imel g. župnik še nekaj svojih sorodnikov, kateri so nas zelo prijazno sprejeli, ter nam dali tudi prenočišče, kjer smo se potem mudili osem dni. Ta čas smo si ogledali razne znamenitosti slavne Prage, katera nudi veliko zanimivega. Ne imenuje se zastoj »zlata Praga«. Tako smo si ogledali Hradčane, Višehrad, bili v cerkvi sv. Vavla, kjer so shranjene velike umetnine. Ko smo prišli popoldan v cerkev sv. Ljudmile, so bile tam ravno pete litanije — lavretanske. Ko sem slišal tam pri vstopu: »Sveta Marija — prosi za nas,« se mi je zdelo, kot bi bil v domači cerkvi. Ravno iste besede in melodija.

Drugi dan po našem prihodu je bil stanek vseh došlih nekdanjih maturantov. Bilo jih je živih nekaj nad deset in to iz raznih poklicev, med njimi duhovniki in vodilne osebe češkega naroda. To je bilo pozdravljanje, ko so se sešli prijatelji iz mladih let! Bilo je ganljivo videti to objemanje in ljubljenje že osivelih gospodov-prijateljev. Slišal sem ter videl, kako so pri-govarjali g. Štefanu Bayerju:

»Štefan, ostani pri nas! Mi ti bomo pomagali, da boš dobil pri nas penzijo!« — A g. Štefan jim odgovori: »Djekuju, (zahvalim) se vam, prijatelji, pustil sem svoje moči pri koroških Slovencih ter zanje delal, zato hočem tudi pri njih umreti.« Res so se potem izpolnile njegove besede, kajti 28. 4. 1938 je umrl v St. Jakobu v Rožu, kjer počiva zraven sobratov gg. dekana Šenka, župnika Treiberja in drugih.

V času našega bivanja v Pragi smo bili vsak večer kam povabljeni na večerjo, katera je bila povsod prvovrstna. Prišla so taka jedila na mizo, da jih skoro ne bi znal jesti, ko sem zrastle največ le pri mleku, žgancih in kruhu. Češke kuharice pa res nekaj znajo in jih Dunajčani niso imeli zastoj že zmeraj zelo v časti.

Pri sestanku maturantov sem bil tudi jaz v pogovoru z njimi. Spraševali so me marsikaj v češkem jeziku. Jaz pa sem jim odgovarjal v našem. Vprašal sem jih v nem-

ščini: »Mogoče me gospodje ne razumejo, ko govorim slovensko?« Odgovorili so: »Pan (gospod), mluvíte le slovinski; vas razumemo!« Nam pravijo Slovinci, dočim imenujejo Slovake Slovenci.

Bili smo tudi povabljeni k predstavi »Hubička« v »Narodno divadlo« (Narodno gledališče) in sicer so nam rezervirali celo nekdanjo cesarsko ložo iz časa avstro-ogrskje monarhije, v kateri so po razpadu monarhije v demokratični republiki češko-slovaški navadno sedeli razni diplomati in druge odlične osebe. Tedaj pa sedijo v tej loži župnik g. Štefan Bayer in kmet, pd. Sušnik iz Loge vasi, ter njegova žena, katera ima je prav sitno sedeti na tako odličnem mestu, ko se mnogo oči obiskovalcev pogosto ozira na ta imenitni kraj. Izkazali so nam res pravo slovansko gostoljubnost česar nikoli nismo pričakovali.

Črni panter je teroriziral ves Pariz

St. Denis, predmestje Pariza, je 36 ur živelo pod terorjem iz cirkusa »Franci« ubeglega črnega panterja. Pa ne samo St. Denis, tudi ves Pariz se je strahoma spraveval, ali ni morda črna žival našla pot v središče mesta. Nešteto je bilo alarmov brez potrebe, dva stražnika in en pes so bili še celo obstreljeni, ker so nekateri videli v črnem razpetem dežniku zloglasnega panterja.

Črni panter pa jo je mahnil čez vojaško dvorišče, preskočil 4 metre visok zid in se nato skril v klet neke dekliške šole. Tu ga je zapazil šolski sluga, ki je hladnokrvno zaprl vse vhode in okna in poklical policijo, gasilce, krotilce in druge cirkuske uslužbenke. Po štirih urah napornega lova se je tem ljudem posrečilo, da so zver pogladi v kletko, ki se je za njo avtomatično zaprla. Tako se je črni panter živ in zdrav zopet vrnil v cirkus in pridobil s to avanturo velik ugled. Za cirkus je bila to velika reklama.

Motorne kosilnice: Reform, Rapid, Iruš, kakor tudi kombinirane z obračalnikom, trosilcem in grabljami za krmo, znamk: Heuraupé, Heuigel, Heuschwanz vam najugodnejše dobavlja domača tvrdka:

Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. Dobrla ves — Eberndorf
Telefon 04237 246

Zahtevajte cenike! Ugodni plačilni pogoji!

v treh tednih že čebele pošumevale okrog duhtečega cvetja.

»Lipa vzcvete, nam pa je potemtakem odcveto,« je zamodroval prezgodaj osiveli Klančar.

Bregar je odvrget ogorek: »Res, dokaj smo zaslužili z vožnjo zadnjega leta. Denar smo pa tudi znali izdajati, kakor bi imeli črno na belem, da dobrih časov ne bo nikoli konec.«

»Saj se še povrnejo,« se je tolažil Vrtačnik.

»Nič ne verjemi. Če pa kdaj se, ne bo to tako brž. Se ni nehalo samo pri nas. Ves svet vozi v pomanjkanje in stisko, kakor pišejo.« Klančar je veliko in rad bral, zato ni maral slepiti ne sebe ne drugih.

Janez je Klančarju pritrdil. »Žetev je pospravljena. Kar ima kdo v kašči, ima. Od-slej bomo iztikovali samo za drobnimi zrni in bomo veseli, če jih bomo za sproti na-lovili.«

»Kaj se mara tebi, Bajtnik,« je potegnil Vrtačnik cigaro. »Začel si skoraj z nič, pa si hlev prizidal, hišo popravil, zemlje do-kupil in za krono še pridno ženo dobil. Nisem ti nevoščljiv. Priden si bil, da si noč in dan nisi privoščil počitka in pa izmed vseh nas si najbolje znal, kakor bi bil naprej vedel, kako se bo svet obrnil.«

Janezu je bilo nerodno. Tajiti ni mogel, hvale sprejemati pa ni maral. Tiho pa tu-di ni smel biti; bi le rekli, kako je časten. Pogledal je malo od strani zgovornega Vrtačnika in se nasmehnil, kakor bi hotel opozoriti, naj ga vsak prav razume: »Ni take razveke, kakršna se vam vidi. Pri-

trdim pa rad, da mi je po vojski Bog dal zdravje in me varoval nesreče.«

Vrtačnik je že zinil, da bi vprašal Bajtnika, če je Bogu tudi za to hvaležen, ker mu je Viktor pred leti Cilko spred nosa vzel, pa si je premislil. Spoznal je, da bi se zameril vsem, ne samo Janezu, samega sebe bi pa po nepotrebnem grdil. Kar vesel je bil, ko je namesto njega spregovoril Klančar: »Reci, kar hočeš, Janez. Nobeden, še ti sam bi ne bil verjel, da bo kdaj pri Bajtnikovi hiši par konj.«

»Jih ni več,« se je smejal Janez.

»Kako da ne?«

»Konja sem prodal.«

»Kdaaaj?« ni vedel Vrtačnik.

»Že spomladi, ko sem živino odgnal v planino.«

»Komu pa?«

»Prekupcu Krašni. Sedaj pa z njim Zgor-nji Ite v Notranjih Goricah barje orje, sem zvedel.«

»Pa nič ne poveš. Tudi jaz bi bil kupčec zanj.«

»Boga zahvali, da ga nimaš. Še s kobilo ne boš imel kaj voziti.«

»Res je, pa človek kar verjeti ne more.«

»Boš že verjel, ko skušiš,« je v skrbéh pokimal Klančar.

Pogovor o zaslužku in lesu se je stekel in možaki so se začeli razhajati. Janezu se je morebiti najbolj mudilo, skrbela ga je žena, pa ni mogel oditi. Čakal je Cilkega očeta, starega Cvetka.

Blaž je že od nekdaj v nedeljah po maši rad malo dlje pomolil. Po Cilkinu poroki z Viktorjem se je le redkokdaj še ustavil

pod lipo. Odkar je pa sodišče dovolilo raz-prodajo Cvetkove živine, sploh ni prišel prej iz cerkve, dokler se niso gospodarji razšli.

Počasi je stopil Blaž čez cerkveni prag, ségel s palcem v kropilnik, se pokropil in pokrižal. Zajel je blagoslovljene vode še v perišče, da pokropi mimogrede Cvetkove grobove, očeta in mater in rajnico ženo. Viktorija ni štel med svoje. Izmed otrok mu pa smrt doma ni nobenega pobrala, le Blaž in Andrej se nista vrnila v vojsko. »Bog ve, kje sta pokopana, če sploh kje sta?« se je spomnil Blaž padlih sinov in vseh nesreč, ki so zapovrstjo zadevale Cvetkovo domačijo, največ zato, ker se fanta nista vrnila. »Da bi se bil vsaj eden!« Blaž se je spomnil, da stoji na pokopališču, na bla-gaslovljenem svetu, drugače bi se bil sko-raj gotovo spet razjezil in preklinjal vojsko.

Pogledal je pod lipo in se začel tolažiti, hkrati pa tudi dolžiti: »No, pa saj je Janez kakor domač. Kako vse drugače bi bilo, če bi ne bil njemu in Cilki zmedel koj prvič, ne bil bi jima zapravil zemlje. Še premalo se mi oteplje!« Blaž tudi sam ni več verjel, da še kdaj pride domačija na Cvetkov rod. Ves potrj je voščil rajnim večni mir in pokoj. Skoraj zavidal jim je. Nevede se je še enkrat pokrižal, se pokril in odšel.

Janez mu je prišel naproti. Blaž ga je vprašal po Cilki. Pogrešil je bil hčer v cerkvi. Da ženi nekaj ni prav, je povedal Janez in vabil očeta, naj gre koj z njim k Bajtniku. Blaž se je izgovoril, da bi bil samo v napotje. Janez pa očeta ni utegnil

spremljati kakor druge krat. Ločila sta se in zavila vsak v svojo stran.

Dva, trije možaki so še stali pod lipo. Blaž ni maral mimo njih. Naredil je ovi-nek in odšel proti domu po stezi skozi Rav-ne njive. Žita so bila že vsa v klasju. Ozim-ni ječmen je že zorel. Krompir in bob, ko-privniški fižol, sta lepo kazala. Cvetek je bil polja vesel. Žalosten pa je povetil glavo ob domači njivi. Bila je neobdelana in vsa zapuščena. Plevel jo je na gosto prerasel in se prelival v čudno mešanico zelenja in cvetja. Mak je bil najbolj viden. Vse pol-no ga je bilo, kakor bi ga bil kdo nalašč sejal. Živordec se je veselo bleščal v soncu. Blažu je bilo žal, da se mu je posrečilo ustrahovati ljudi. Z grozečim govorjenjem je spomladi dosegel, da ni maral nobeden njive v najem. Natakariči Tinci je res hu-do skljudal. Nejevoljni pa bodo nanj tudi sosede. Plevel se bo zasejal po vseh njivah naokrog. In kakor na Ravnih njivah, tako, če ne še bolj, je bilo zapuščeno tudi vse drugo Cvetkovo polje; le na zelnik je bil zasadil nekaj zelenjave in krompirja zase.

Blažu se je zasmilila zemlja. Ko bi Tin-ca polje hotela zasejati s travo in pustiti v mejo, bi zemlja počila. Pa ne bo marala. Nalašč ne, njemu na kljub ne. Drugo leto ne bo več branil dati v najem. Nekdanji trdni in ponosni gospodar Cvetek s Kopriv-nika je ves potrj stal ob svoji najboljši nji-vi. Najrajši bi se bil zjokal: »Ko bi me čez zimo hotela smrt rešiti!« si je zaželel in se spet prestopil. Začutil je, kako so mu noge postale težke. Komaj jih je privzdigoval. (Dalje prihodnjič)

Papeževa zadnja pot

V torek zvečer so mrtvega papeža zadnjikrat nesli preko trga svetega Petra. Slovesni spreved, tokrat v barvah žalosti, je šel isto pot kot 11. oktobra 1962, ko je korakalo 2500 škofov v slovesni beli barvi in med navdušenimi klici množice k otvoritvi drugega vatikanskega koncila v baziliko svetega Petra.

Tokrat je 80.000 ljudi stalo molče ob poti. Žalni zvonovi so peli svojo pesem. Sveti oče je ležal v sredo in četrtek na mrtvaškem odru v baziliki svetega Petra. Na njegovo zadnjo željo so ga v četrtek tega tedna v vsej tišini pokopali v Lateranu.

Medtem ko so zaprli velika bronasta vrata Vatikana, ker je umrl papež, so vrata Cerkve danes na stečaj odprta, ker je živel Janez XXIII.

Angelo Roncalli — Janez XXIII.

Papež Janez XXIII. — Angelo Roncalli se je rodil 23. novembra 1881 v Sotto il Monte pri Bergamo kot sin kmečke družine. Študiral je v škofijskem semenišču v Bergamo in pozneje na rimskem semenišču, kjer je leta 1904 promoviral za doktorja bogoslovja. 10. avgusta 1904 je bil posvečen v duhovnika; nato se je kmalu vrnil domov. Bil je osební škofov tajnik in apostolski vizitator v Bolgariji. Kot škof je še posebno vzljudil Balkan, in slovanske narode. Srečal se je z drugimi veroizpovedmi in vzljudil njihove zastopnike. Leta 1934 mu je bila podeljena nagrada apostolskega delegata v Turčiji in Grčiji, pozneje apostolskega nuncija v Parizu. 12. januarja 1953 ga je papež Pij XII. imenoval za kardinala ter beneškega patriarha.

Po smrti Pija XII. je kardinal Roncalli dne 28. oktobra 1958 izšel kot novi papež iz konklava. Nadel si je ime Janez XXIII. Kronan je bil 4. novembra 1958.

Novi papež, ki se je še v teku svojega pontifikata udejstvoval kot pisatelj in zgodovinar, je kmalu pokazal, da ne bo vozil po starih tirnicah. Na začudenje svoje okolice je zapuščal Vatikan, obiskoval jetnike in bolnike, imenoval višje število kardinalov in oktobra 1962 celo poromal v Loretto in Assisi.

Prvi višek njegovega pontifikata je njegova socialna okrožnica »Mater et magistra«, ki je bila objavljena 14. julija 1961 in ki je po vsem svetu, tudi pri nekatoličanih, naletela na najboljši odmev.

Absolutni višek pontifikata umrlega svetega očeta pa je brezdvomno II. Vatikanski koncil, ki ga je sam otvoril 11. oktobra 1962 in ki ga ni mogel več dokončati. V zadnjih 400 letih sta se vršila samo dva koncila. Zato ni čuda, če se je s tem cerkvenim zborovanjem preokrenila cerkvena zgodovina. S tem vatičanskim koncilom se je papež lotil notranje preobnove Cerkve in njene prilagoditve na sedanost, nakazal pa je predvsem tudi čisto nov, bratski odnos do nekatoliških kristjanov. Prostodušnost, s katero so koncilski očetje smeli delovati, in na drugi strani potrebni posegi v zborovanje, pričajo o veličini njegove osebnosti.

Po številnih pozivih za mir se je papež na veliki teden obrnil na ves svet z okrožnico »Pacem in terris«. Ta okrožnica o miru je zbudila pri vseh ljudeh, ne glede na veroizpoved in barvo, živ odmev. V tej okrožnici je sveti oče posvetil posebno pažnjo manjšinskemu vprašanju. Posebno se je zavzemal za

Pet sto let poteka letos, odkar je padla pod turški jarem Bosna. To se je zgodilo leta 1463. Potem ko so Turki premagali na Kosovem polju srbsko vojsko, prodiranja Turkov proti severozapadu ni mogel nihče ustaviti. Prebivalstvo Bosne in Hercegovine se je moralo sprijazniti z dolgotrajno turško nadvlado. Pomagali so si, kakor so si pač mogli. Skušali so se prilagoditi in s pomočjo Hrvatov, ki so nekateri dosegli na sultanovem dvoru velike časti, se je vzdržalo tudi krščanstvo. Pri tem so bosenski frančiškani opravili zgodovinsko vlogo. Znano je tudi, da je bila neko dobo tudi na sultanovem dvoru hrvaščina v časteh.

Človek in dosežki v številkah

Skoraj 700 strani ima najnovejši »Svet v številkah«, publikacija OZN, ki so v njej statistično zajete vse dejavnosti 160 držav in ozemelj v l. 1961. Po teh podatkih je živel konec predlanskega leta na vsem svetu tri milijarde in 69 milijonov ljudi, kar pomeni 22-odstotni prirastek v desetih letih. Najredkeje naseljena je slej ko prej Avstralija (dva prebivalca na kvadratni kilometer), najgostejša pa je naseljenost v Evropi.

Rekorde je dosegel svet v gospodarski dejavnosti kot celoti, industrijska proizvodnja na primer je bila leta 1961 trikrat večja kot pred drugo svetovno vojno. Stopnja industrijskega razvoja gospodarsko zaostalih držav je znašala 8,4, članic EWG pa 5,9 odst. Svetovna proizvodnja jekla je dosegla 354 milijonov ton (prav tako rekord); v ZDA se je nadalje zmanjševala (izdelali so samo 89 milijonov ton jekla), Sovjetska zveza se je z 71 milijoni ton povzpela na drugo mesto svetovne lestvice, tretja je Zahodna Nemčija (33 milijonov ton), za njo je Japonska (28), peta pa Velika Britanija z 22 milijoni ton jekla.

Kmetijska proizvodnja je naraščala počasneje. Pšenice je bilo leta 1961 za 38 odst. več, kot znaša letno povprečje v obdobju 1948-62. Nad polovico vse pšenice so pridelali v Sovjetski zvezi (66 milijonov ton), za njo so bile ZDA (34), Indija (11) in Francija z 10 milijoni ton. Z drugimi živili je takole: v Sovjetski zvezi imajo največ mleka, ZDA so prve glede mesa, Japonci nalovijo največ rib, brazilska kava pa pomeni približno polovico svetovnega pridelka. Ulov rib je dosegel v letu 1961 rekord (približno 41 milijonov ton), nasprotno pa je bila vinska letina razmeroma slaba (količinsko za 10 odstotkov manjša kot v letu 1960).

Daleč največ knjig so izdali v Sovjetski zvezi (74.000), od tega nad polovico znanstvenih publikacij. Druga je Velika Britanija s približno 25.000 knjigami, za njo pa se vrstijo: Japonska nad 24.000, Nemčija skoraj 22.000, ZDA 18.000 in Francija s skoraj 13.000 knjigami. V japonskih ateljejih so posneli dvakrat več filmov kot v Hollywoodu, v Veliki Britaniji pride na tisoč prebivalcev 506 izvodov časopisov, kar je v svetovnem merilu najboljšo povprečje. V Sovjetski zvezi je največ kinematografov (nad 73.000), rekord glede filmskih gledalcev pa imajo v ZDA (dve milijardi). Razmeroma največ lekarn je bilo leta 1961 v Izraelu, kjer je prišel po en zdravnik na

OTO HABSBURŠKI SE SME VRNITI

Avstrijsko upravno sodišče na Dunaju je sporočilo, da ima izjavo o lojalnosti, ki jo je nedavno dal pretendent na avstrijski prestol Oto Habsburški, za ustrežno. Sodišče smatra, da ta izjava zadostuje, da Otonu Habsburškemu dovolijo povratek v Avstrijo. Temu pa se socialisti najbolj krčevito upirajo.

pravice slovanskih narodov. Na njihove škofo je naslovil tudi posebno okrožnico, ki se začneja z besedami »Magnifici eventus«.

Sveti oče Janez XXIII., ki je umrl sredi praznovanja 1100-letnice prihoda svetih bratov Cirila in Metoda med slovanske narode, bo šel kot velik mož, čigar duh in mišljenje sta daleč presegala sedanost, v zgodovino vseh slovanskih narodov.

DIE BEST BEWAHRTEN

JERGITSCH-GITTER

DRAHTGEFLECHTE FÜR EINFRIEDUNGEN, GARTEN, SPORT- UND TENNISPLATZE, STIEGEN- UND BALKONGELÄNDER, DRAHTMATRATZEN, EISERNE BETTEN, PLASTIKGITTER usw.

BERATUNG KOSTENLOS!

KLAGENFURT, Priesterhausgasse 4, Tel. 50-65

418 ljudi, največje pomanjkanje zdravnikov pa v republiki Mali (eden na 77.000 prebivalcev).

V svetovnem merilu se je obseg izvoza povečal za pet odstotkov.

S 16 odstotki svetovnega izvoza so ZDA precej zaostale v primerjavi z zunanjo trgovino EWG, katere delež pri svetovnem izvozu znaša 24 odstotkov. Industrijske države Zahoda nadzirajo 67 odstotkov svetovnega izvoza, delež držav v razvoju pa še

nadalje zaostaja (v letu 1961 je znašal samo 21 odstotkov). Blagovna menjava Sovjetske zveze in drugih socialističnih držav se je povečala na 12 odstotkov svetovnega izvoza.

Tržna vrednost kmetijskih pridelkov in surovin se je po ugotovitvah OZN še nadalje zmanjševala, nasprotno pa je naraščala vrednost industrijskega blaga. V letu 1961 se je zgodilo prvič, da je dajal premog v svetovnem merilu manj kot polovico potrebne energije, na njegov račun so se povečali drugi energijski viri (nafta, zemeljski plin in elektrika iz hidrocentral).

Dramatičen boj pastirja s pobesneno volkuljo

Na Suvi gori, med Gornjo Lešnico in Čelopekem na Hrvaškem, se je odigral dramatičen boj med pastirjem Mevaipom Afetijem in tremi njegovimi ovčarji ter pobesneno volkuljo, ki je branila šest mladičev. Pastir Mevaip Afeti iz vasi Gornje Lešnice na Suvi gori je zjutraj kot običajno odgnal svojo čredo ovac na pašo nad vas Čelopek. Ko se je v zgodnjih popoldanskih urah vračal, so se trije Afetijevi ovčarji nenadoma vznemirili, se odtrgali od črede in zdrveli naprej. Za njimi je pohitel tudi pastir Mevaip s palico v roki, ne vedoč, kaj je vznemirilo pse. Nenadoma je pred volčjim brlogom zagledal volkuljo z mladiči. Močni ovčarski psi so se z divjim lajanjem zagnali proti njej. Volkulja pa ni poskušala zbežati in se ni niti premaknila z mesta. To je pse zmedlo, tako da so se ustavili nekaj metrov pred njo. Pastir Mevaip je tedaj pograbil več kamnov in jih začel lučati v volkuljo, v upanju da jo bo odgnal in se polastil mladičev. Toda volkulja je nenadoma pobesnela in se zagnala v pastirja. Ta se je je otepal s palico, psi so mu priskočili na pomoč. Po krajšem boju je pobesnena zver raztrgala vse tri

pse. Pastir Mevaip se je tako znašel sam iz oči v oči z volkuljo. Vendar pa ni izgubil prisotnosti duha. Divje je klestil s palico po zveri in hkrati kričal na pomoč. Na srečo so ga slišali drugi pastirji, ki so kmalu pritekli s svojimi psi in odgnali volkuljo. Mevaip je tedaj lahko pobral iz brloga vseh šest mladičev, potem pa se je vrnil k svoje čredi ovac.

Oglašuj v našem listu!

Strokovna trgovina za umetne cvetlice, mirte in damske klobuke

Frimzel

KLAGENFURT, Alter Platz 34

„MIKADO“ na Koroškem

Po vsej Koroški se sedaj govori o **MIKADO**

Zaradi stalnega naraščanja obiskovalcev in velikega povpraševanja iz mesta in podeželja nadaljnja predvajanja!

MIKADO - resnično orig. japonski pralni stroj

Idealna rešitev vseh problemov pranja v velikih in malih gospodinjstvih.

Ena posteljna garnitura ali drugi kosi perila istega obsega se operejo hitro, čisto in snežnobelo v 40 do 60 sekundah

Nobena umazanija se ne more upreti veliki, naravni pralni sili v **MIKADO**!

MIKADO PERE IN SPLAKUJE, ŠKROBI IN IMPREGNIRA, ČISTI IN BARVA

Zavzema malo prostora in je vedno uporaben!

ČAS, DELO IN DENAR VARČUJE ZA VAS MIKADO!

Vsaka gospodinja, ki ceni svoje perilo, bi morala priti, četudi že ima pralni stroj! Tudi najdaljša pot se izplača! Idealno za čas dopusta in nedeljskega odmora!

PRAKTICNO PREDVAJANJE orig. japonskega pralnega stroja MIKADO

1. NEMŠKE PRALNE KROGLE R-učinkom

Predno si kupite pralni stroj, si na vsak način oglejte našega!

MIKADO izvrši več, kot obljublamo; prepričajte se sami!

Sedaj samo v:

Klagenfurt-Celovec, gostilna „ROKO-HOF“

Lastnik: Roswitha Kollmann, Villacher Straße 135, Telefon 33-31

Dne 5., 6., 7. in 8. junija 1963

ob 10., 16. in 19.30 uri

Veranst.: MIKADO-VERTRIEB für ÖSTERREICH: Wien I., Habsburgerg. 10

Važno!

Vključ večji prostornini zares japonska cena: le

s 980.-
s 1280.-

2-letno jamstvo